

Věstník PFJcz

Výlet mezi slovanské bohy

Co o nich vlastně víme?

Jarun, divoký bůh

Rituály a obrazy spojené se slovanským bohem "světlé poloviny roku"

Posvátné cestování

Cesta musí být výzvou, jinak nemá smysl.

Tajemství labyrintu

Rituály, mýty a duchovní praxe v uličkách labyrintu

Na cestě pohanstvím

Povídání o hledání, rozvoji a nástrahách na pohanských cestách

Beltaine &
Midsummer
2016

ŠŤASTNÉ CESTY

Patrick Rothfuss ve své knize Strach moudrého muže píše:

„ŽÁDNÝ ČLOVĚK NENÍ STATEČNÝ, POKUD NIKDY NEUŠEL STO MIL. CHCEŠ-LI ZNÁT O SOBĚ PRAVDU, BĚŽ, AŽ TĚ NIKDO KOLEM NEBUDE ZNÁT. PUTOVÁNÍ JE VELKÝ ROVNOSTÁŘ, VELKÝ UČITEL, TRPKÝ JAKO LÉK, KRUTĚJŠÍ NEŽ ZRCADLO. NA DLOUHÉ CESTĚ SE O SOBĚ DOZVÍŠ VÍC, NEŽ ZA STO LET TICHÉHO SEBEZPYTOVÁNÍ.“

A tak vám přejeme, abyste na svých cestách životem, pohanstvím, krajinami vnějšími i vnitřními vždy našli správný směr, pomocnou ruku lidí i bohů a cenné poklady poznání.

1

2

3

Z tohoto čísla

- 1 Posvátné cestování. Jaké výzvy přináší?
- 2 Co všechno najdete v labyrintu? Inspirujte se mýty, tradicemi i duchovními cvičeními.
- 3 Slovanští bohové. Co vše o nich (ne)víme?

v nejbližší době...

6.-10.7. 2016 Witchcamp

Programově nabitě setkání pro všechny následovníky pohanských stezek.

České Meziříčí

(více informací na FB Bohyně)

29.-31.7. 2016 Lughnasad

Mezinárodní festival keltské kultury

Nasavrky

(www.lughnasad.cz)

OBSAH

Všeho chuť
úvahy a zamyšlení,
vážně i nevážně

2 ÚVODNÍK
vykročte na cesty

4 POSVÁTNÉ CESTOVÁNÍ
cestování jako duchovní
pout

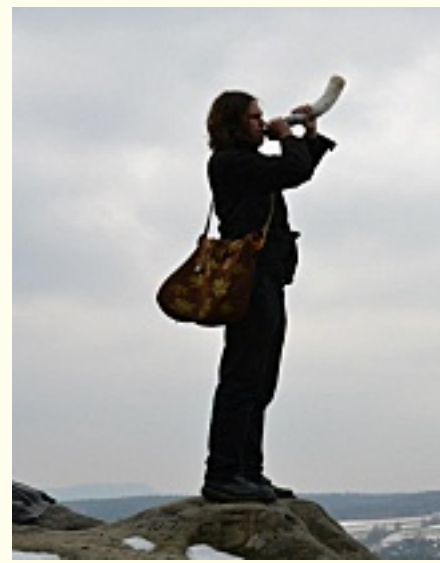

Články
pohanství očima pohanů

**6 VÝLET MEZI SLOVANSKÉ
BOHY**
seznamte se

11 JARUN, DIVOKÝ BŮH
slovanské božstvo „světlé
poloviny roku“

15 TAJEMSTVÍ LABYRINTU
mýty, rituály a duchovní
praxe

Rozhovory, reportáže
zajímaví lidé, zajímavá
místa

19 NA CESTĚ POHANSTVÍM
příběh o hledání a nalézání
střípků moudrosti

Věstník Mezinárodní Pohanské Federace pro Čechy, Moravu a Slezsko

ČASOPIS PŘIPRAVUJÍ

šéfredaktorka: Květa Brudnová
editorka: Jana Balušíková

GRAFICKÁ PODOBA

foto obálky: Wilhelmine Lachmanová
grafická úprava: Květa Brudnová

DÁLE SPOLUPRACOVALI

Tereza Micková,
Kamila Velkoborská,
Jan Korda, Filip Kubín,
Pavel Ungr

O POSVÁTNÉM CESTOVÁNÍ

TEXT A FOTO: KAMILA VELKOBORSKÁ

Cestovat se dá mnoha způsoby. Můžeme si zaplatit zájezd u cestovky a máme zaručeno, že v krátkém čase toho uvidíme hodně a nebudeme řešit žádné problémy. Ale koho takové cestování zajímá? Chci si opravdu na seznamu míst odškrtnat co nejvíc položek? Opravdu mi prospěje, když průvodce zajistí komunikaci s domorodci a předem vyřeší všechny problémy, které by se mohly vyskytnout? Neodstraní spíše z mé cesty všechno podstatné?

Španělský básník Antonio Machado u jedné své básni píše:

Poutníku, cesta neexistuje, jsou jen tvé kroky.

Většina cestovků si tento citát asi za rámeček nedá. Tahle věta má smysl jen pro ty, kteří cestu vnímají jako něco, co probíhá uvnitř, a vnější krajina, místa a lidé jsou rámcem pro tuto cestu. Pokud to tak není, mohou se lidé i z těch nejkrásnějších destinací vrátit zklamaní. Čekali, že jim to místo samo zprostředkuje nějaký silný zážitek... a ono nic moc. „Tak... bylo to hezký, ale že bych to musel vidět dvakrát...“

Podle Phila Cousineau, autora zajímavé knihy *The Art of Pilgrimage* (1998), je pouť transformační cestou, při které poutník využívá několika technik. Těmi základními podle něho jsou rozjímavý záměr, hluboká pozornost a přinášení dáreků na

místa. Jinde zase hovoří o tom, že se člověk musí naučit vidět, slyšet a vnímat jiným způsobem, jinak mu unikne „jiskření pod povrchem“. Zdá se tedy, že člověk – cestovatel – poutník, který neodškrtnává položky na seznamu, ale touží nahlédnout do mystéria, získat odpovědi, dotknout se posvátného, ani nemusí daleko chodit. Něco mystického mohou zažít i na sousedním kopci. Se správným přístupem zažijí něco mnohem hlubšího, než někdo pasivní u Taj Mahalu. Ale lidé chodili na poutě od nepaměti a chodili daleko. Proč?

Kdysi to býval především akt víry, duchovní cvičení, posvátná povinnost spojená často s pokáním a obnovou duše. Tak je to ale i dnes, i když víry máme do větší míry individualizované, soukromé. V co věřím? Na to se těžko odpovídá mezi prací, schůzkami,

cvičením a péčí o děti...

Vytržení z bezpečí známého prostředí, vystavení neznámému a jinému každý den, každou minutu čelíme hrozbě ztráty naší identity. Slyšela jsem, že toto se člověku snadno stane v Indii. Ve vnějším světě daleko od domova není nic, co by naši identitu drželo pohromadě – kolegové, pracovní pozice, role v rodině, moje auto, jídlo, které mám rád, ulice, kterou chodím každý den, obchod, kam si chodím pro svačinu. Pachy a vůně, které ani nevnímám a uvědomím si je, až když je nahradí něco jiného.

I borový les voní v Kalifornii jinak. Zvuk rodného jazyka a pulz krajiny. Barva ticha. Oči a gesta lidí. Vlhkost vzduchu. Noční obloha. Vše je jiné a může nás to zahltnout, pohltit. Buď se tomu poddáme, ztratíme se, splyneme a zůstaneme,... anebo budeme trpět.

Anebo svou ohroženou identitu uhájíme, zpevníme. Pevní ve svém středu potom můžeme hledět hlouběji, naslouchat víceru hlasů, vnímat více úrovní a přitom zůstat při vědomí.

Cestování je duchovní cvičení. Nemá být pohodlné a je přirozené, že s sebou nese rizika. Ale o to jde. Otevřu-li se riziku a překonám překážky, stane se několik věcí. Rozhýbá to moje emoce a v dlouhodobém měřítku mě to změní. Pak už nejsem pouhý účastník zájezdu, ale tvořím si svůj vlastní příběh.

Při cestování na posvátná místa toto platí dvojnásob. Cesta musí být výzvou, jinak nemá smysl. Je třeba otevřít se hlasům neznámé krajiny a vůním jiných světů. Nemusí to být vždy příjemné a zpravidla není. Ale jak praví moudrost dávných poutníků: „Pokud se nechvěješ při vstupu na posvátnou půdu, není to ono.“

Kamila Velkoborská

výuka cizích jazyků a pravidelné přednášky na téma

- antropologie náboženství a magie
- alternativní náboženské směry
- pohanské kultury a rituály (v minulosti a dnes)
- tajemství, iniciace, mystéria
- čarodějnictví a magie (v minulosti a dnes)

**V přípravě jsou zážitkové cesty na posvátná místa
Anglie, Španělska a Řecka.**

**www.sagastudio.cz
www.facebook.com/sagastudio.cz**

VÝLET MEZI SLOVANSKÉ BOHY

TEXT: EYLONWAI

**„A kdo je teda vlastně ten Veles?“
ptáš se mě, když se lesem blížíme
k Velízu, kde na mýtině mezi
stromy stojí dřevěný Velesův idol.
„No, to je složitý...“ „To říkáš
vždycky!“**

A je to pravda, skutečně to říkám vždycky. Ale víte co? Ono to doopravdy není s těmi slovanskými bohy tak jednoduché. O Keltech psal César a další antikové, staří Seveřané měli Snorriho... a Slované? Než stačili peru svěřit něco o svých bozích, přelila se přes ně vlna křesťanství, které se nedalo dlouho vzdorovat. Kromě toho se usadili zrovna na místech s velmi čilým kulturním překrýváním, takže obdoba keltského „skanzenu“ v Irsku nebo severského na

odlehleém Islandu prostě chybí. Arkonu spolkl moře, Retru se dodnes nepodařilo lokalizovat a jiné svatyně jsou pohřbené pod novodobými městy. A tak hledáme v zápiscích cizích kronikářů (a nad jejich spolehlivostí zavíráme pro jistotu obě oči), pomáháme si archeologickým výzkumem (který je ne vždy dostatečně průkazný) a jsme fascinováni lidovou slovesností (která se za ta staletí pod křesťanským bičem tak „trochu“ transformovala).

Ale nevěste hlavu! Nakonec to není tak zoufalé, jak to vypadá a někdy stačí jen drobet citu, aby vám do sebe všechno zapadlo. Zkusíte-li si porovnat slovanské bohy s keltskými, staroseverskými nebo s bohy jiných indoevropských náboženství, zjistíte, že i tahle cesta může mnoho napovědět.

Avšak dost už teorie. Teď si zkusíme představit několik nejdůležitějších slovanských božstev a tak nějak si dát dohromady, co všechno (základního) o nich vlastně víme. V žádném případě to nebude úplný výčet a už vůbec ne ucelený obraz, to bychom tu byli ještě hodně dlouho. Ale třeba se dozvíte něco nového nebo vás článek alespoň inspiruje k další četbě. Za jakoukoli odezvu budeme vděční.

Perun

Kým jiným začít, než hromovládce, který měl pravděpodobně mezi slovanskými bohy výsadní postavení! Perun je prototyp atmosférického boha –

vládl bouři, hromu, blesku i krupobití. To nám prozradí už jeho jméno: praindoevropské „per“ slyšíme dodnes v našem „práti“ a „un“ je zesilující přípona, tudíž můžeme říct, že Perun = „silně peroucí / bijící“. Kromě toho by zde mohla být souvislost s řeckým „keraunos“ = blesk, a zcela jistě se jeho jméno odráží ve výrazech pro blesk nebo hrom v různých evropských jazycích (pjorum, paron, pjorun a podobně).

Perun byl velmi váženým bohem: předměty zasažené bleskem byly sakralizovány a místa, do kterých uhořel blesk, dokonce ohraničována plotem. Kromě hromovládce specializace můžeme Peruna označit za božstvo války a boje – ve staroruských textech je vyzýváno jako případný trestatel při porušení diplomatických smluv.

Pokud tady vidíte analogii se staroseverským Thórem, nemýlíte se. Dokonce i Perunovi byl zasvěcen čtvrtek (perendan, peründan) a jeho atributem byla sekera, někde i kladivo – využívání ochranných amuletů ve tvaru malé sekerky je doloženo především v Rusku, okrajově pak v Polsku.

O velkém rozšíření Perunova kultu svědčí především toponyma, která najdeme ve všech slovanských oblastech. Na jihu je to třeba Porun, Perunji Vrh, Perunja Ves, Perun gora... a Peryň u Novgorodu, kde by mělo podle pramenů být Perunovo obětiště, ale dodnes se ho nepodařilo dostatečně prokázat.

Svarog

Se Svarogem už to není tak jednoduché, ale přeci jen se najde něco, čeho se s trochou snahy zachytíme. Jeho jméno dělíme na „svar“, což může teoreticky být praslovanský výraz znamenající hněv nebo to může být převzato ze sanskrtského svargah = zář, jas či slunce. V praslovanské variantě by se pak toto slovo odráželo ve slovesech variti a svariti (= vařiti, svářeti, spojovat = tj. kovář?).

Druhá část jména – og – se vykládá různě, většinou jako oheň (огнь) nebo jako přípona znamenající bůh (богъ). To by znamenalo, že máme co dočinění se slovanským kovářem a vládcem ohně.

A asi skutečně, protože třeba Jan Malala ho ve své kronice ztotožňuje s řeckým Héfaístem. Všechno tedy naznačuje tomu, že Svaroga můžeme spojit s ohněm. Dobrá, až potud bychom mohli kývat, že chápeme. Ale vzápětí do toho přijdou rodinné vztahy. Anebo ne?

Protože prameny mluví ještě o jednom bohu, který se zve Svarožic. A hádejte co – je ztotožňován se sluncem a ohněm. A kdo to je? Na výběr máme dvě možnosti: podle vzoru král-kralevic vyslovili někteří badatelé domněnku, že jde o Svarogova syna. Jenže Svarogova syna známe: je jím Dažbog. Nikde se sice neříká, že by Svarožic s Dažbogem nemohli být sourozenci, ale pojmenovat jednoho syna po sobě a druhému vymyslet úplně nové jméno? Podivné... A pak je tu ta druhá teorie, která praví, že Svarožic je deminutivum (zdrobnělina) Svaroga. Dneska bychom řekli spíš asi Svarožiček... A pozor, Svarog-Svarožic má ještě další jméno, tentokrát jde o místní variantu: je jí

Radegost.

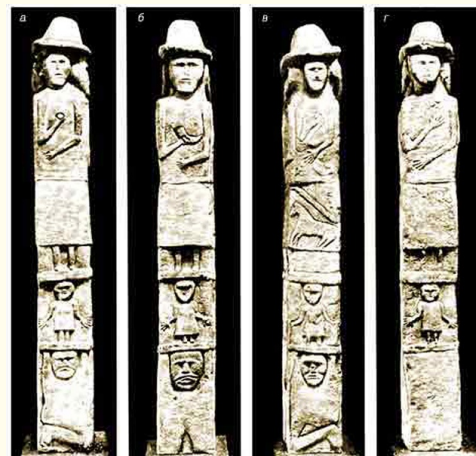
Každopádně je Svarog zcela jistě garantem práva a spravedlnosti, který ustavil zákon o jednomužství a jednoženství (trestem za porušení bylo vržení do pece) a jako takový byl pravděpodobně svrchovaným bohem, který patřil do nejstaršího pokolení bohů – chápal se jako takový praotec „nižších“ bohů.

Dažbog

Neboli Svarogův syn. Aby to nebylo tak jednoduché, někteří badatelé spojují právě jeho s tím jménem Svarožic, ale jejich kompetence zas tak úplně nesedí...

Etymologie Dažbogova jména není jednoznačná: někteří soudí, že se tam ozývá praslovanské „dati“ = dát ve spojení s koncovkou og, která znamená nejen „bůh“ ale i „bohatství“. Z toho by Dažbog vyplýval jako dárce bohatství, jakýsi štědrý bůh. Druhá skupina vědců se pak zasazuje o archaičtější původ s indoevropskými kořeny, kde „dag“ by znamenalo pálit, a tudíž Dažbog = spalující bůh. Ano, to by víc odpovídalo jeho fyziognomii a znamenalo by to, že je synem svého otce, ale zavrhnout první variantu hned nemusíme.

Jan Malala označuje Dažboga za solární božstvo, které má po otci vztah ke garanci práva. V lidové tradici je Dažbog po christianizaci označován za démonického pána země (v kontrastu s Hospodinem): „Dabog vládce na zemi a Hospodin vládce na nebesích“. Staří Rusové od něj pak ve Slově o pluku Igorově odvozují svůj původ (kníže Oleg a jeho lid = „Dažbogovi vnukové“).

- 1 **Veles** Na Velízu u Kublova
- 2 **Perun** Novodobá Perunova modla v Kyjevě, dnes bohužel zničená
- 3 **Zbručský idol** 2,5 metru vysoká čtyřstěnná kamenná stéla, nad kterou se dodnes vedou živé diskuze

4

Chors

Chors je hodně tajemné a zajímavé božstvo. Nevíme o něm skoro nic. Etymologie je skoro neprůhledná (buď z praslovanštiny od „krs“ = zakrslý, tj. lunární božstvo (jakože ubývající měsíc), nebo z perštiny „chores, choršíd“ = slunce, tj. solární božstvo... no není v tom bordel?).

O jeho kompetencích se nikde nic nedočteme, na druhou stranu je jeho jméno v pramenech velmi časté. Jediným vodítkem je (možná zfalšované) Slovo o pluku Igorově, kde se vypráví o knížeti Věslavovi, který za dne vládl Kyjevu a v noci běhal jako vlk a „zkřížil cestu velikému Chorsovi“. Kromě toho, že tu máme hezkou zmínku o lykantropii, tahle věta nahrává výkladu, že Chors = lunární božstvo. Jediným dalším ukazatelem by pak mohla být místní nebo vlastní jména: v Srbsku Chrsovik, u nás Chorůš.

Veles

Velesův kult byl velmi rozšířen, vedle Peruna nacházíme jeho „pozůstatky“ asi nejčastěji. V pramenech skoro vždy po jméne Veles následuje slovní spojení „skoti bog“, což ho poměrně jasně spojuje s funkcí božského pastýře. Ale popořadě, začněme u jména.

Výklad Velesova jména není dodnes jasný. Mohlo by tam znít praslovanské „volstí“ = vládnout (= vládce, vladyka) nebo indoevropské „uel“ = zřít (= jasnožrívý, vidoucí). Také je zde prokazatelná podobnost s baltskými božstvy Velinas nebo Vélis, kteří vládnou podsvětí a kromě toho veli nebo véles zde znamená „duchové zemědělců“. A to je, přátelé, velmi zajímavé! Ale k tomu se dostaneme za chvíličku...

Jisté tedy je, že Veles byl ochráncem stád, patron zemědělství a dobytkařství, působil prostě jako takový nadlidský pastýř. V Rusku se udržel zvyk vázat poslední klasy při žni a říkat jim „Velesova brada“. Veles tedy garantuje plodivou sílu, blahobyt a hojnost (protože vlastnit dobytek se rovnalo bohatství). Mimo jiné ho můžeme spojit i s vládou nad zdravím a nemocemi, protože se nám zachovaly přísedné formule z byzantsko-ruských smluv, kde byl kromě Peruna jako trestatel při porušení jmenován i Veles: konkrétně měl porušení potrestat zežloutnutím (žloutenka?). A pozor, tohle žloutnutí nám Velese zase spojuje s těmi mrtvými véles: když vás kousli, dostali jste žloutenku.

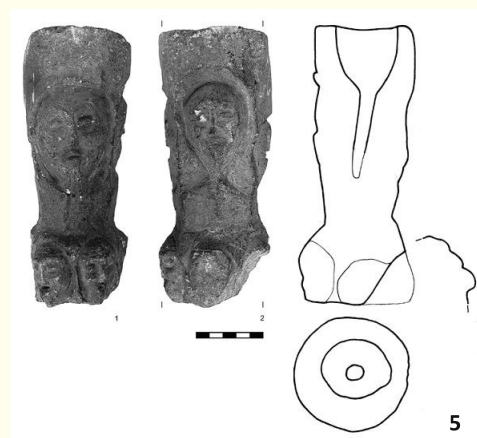
Čímž se dostáváme k tomu velmi zajímavému srovnání: vybavujete si keltského Cernunna? Jistě víte, že Cernunnos, kromě toho, že byl patronem zvěře (tedy víceméně jako Veles), měl spojitost i s podsvětím (klidovou polohou, hadem) – tedy jako Veles! Vidíte, jak se nám to tady propojuje?

Velesovo jméno dodnes zní v toponymii: v Bělorusku máme Volosovice a Volosin, na Smolensku řeku Velesu, v Haliči

Velesnici, v Bosně je hora Veles a u nás kopec Velíz (Že jste tam ještě nebyli? Tak šup!).

Svantovít

Dost možná původně pouze přenesení Perunových kompetencí, Svantovíta objevíme hlavně na Rujáně, kde měl vlastní svatyni v Arkoně. Jeho jméno je složeninou ze slova „svet“ = úspěšný a přípony „vit“ = vítěz, vládce, pán.

5

6

4 **Kníže Věslav** Jako vlk zkřížil cestu Chorsovi, mince z roku 2005

5 **Údajný slovanský idol** Nalezený na hradišti ve Staré Kouřimi

6 **Svantovít** Impozantní novodobá Svantovítova modla v Arkoně

Z latinských textů se dozvídáme, že měl vládnout bohům (ale totéž říkají ty stejné texty třeba i o Svarožicovi-Svarogu). Každopádně se mu po bojích odevzdávala třetina celé kořisti jako oběť a měl bratrstvo ozbrojenců, které čítalo asi tři stovky jezdců (jmenovali se „vitezi“ a později se tahle jízdní šlechta transformovala do rytířů).

Kůň byl jeho posvátným zvířetem: Svantovít na něm podnikal noční výpravy (historiky tvrdí, že kůň byl ráno zpocený) a skrze něj posílal lidem věštby. Mimochodem, pokud se někde setkáte s interpretací, že Svantovít je pouze přejímka křesťanského svatého Víta, omlaťte jim to o hlavu. Nedává to smysl a vychází to jen ze záliby v etymologizování.

Stribog

O uctívání Striboga víme pouze z Ruska, třikrát se o něm zmiňují ruské prameny. Význačné je především Slovo u pluku Igorově, které určuje Striboga jako boha větru („dech větrů Stribogových vnuků“). Etymologie bohužel není tak jasná: opět se může jednat o „strůjce bohatství“ (praslovanské „sterti“ = stříť, prostřít, strojit) nebo méně pravděpodobně buď o „krásného boha“ (perské „sribagha“ = krásný) nebo v souvislosti snad s tím větrem: „strěti“ = strnout, znehybnět (jakože strnulý z mrazivého větru? To už zachází trochu daleko, nezdá se vám?). Pak už zase zbývají jen místní jména: Stribož, Stribože Ozero, Strzyboga, Striboz...

Triglav

Seznamte se s hlavním bohem Pomořanských Slovanů! Centrem jeho kultu byl pravděpodobně Štětín: zde jsou tři kopce (tři!) a na tom nejvyšším stála Triglavova

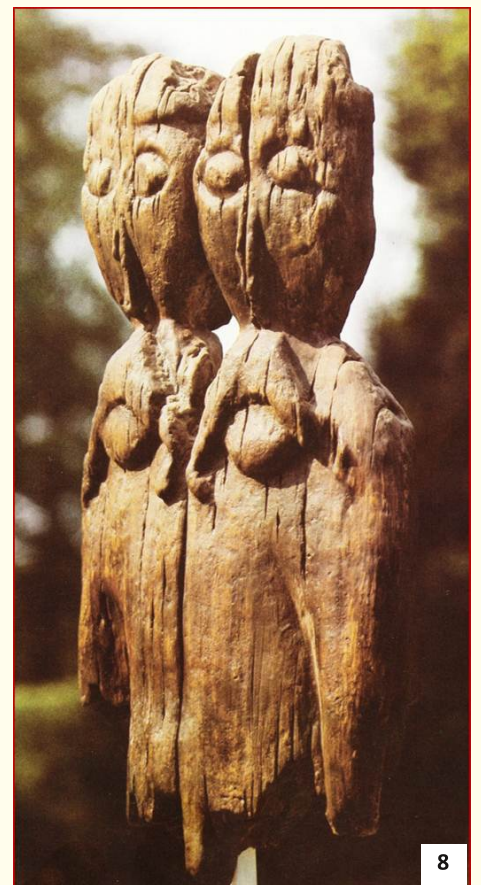

svatyně. I nejvyšší hora Slovinska se jmenuje Triglav (má tři vrcholy).

Jméno snad ani nemusíme rozebírat; i dnes je nám už na první pohled jasné, co znamená. Z praslovanštiny „tri“ (tři) a „golv“ (hlava). Potrojná symbolika nám zde vyplývá už ze jména.

I jemu byl zasvěcen kůň jako posvátné zvíře, tentokrát ale i se sedlem, které mělo viset na zdi jeho svatyně. Zajímavá je skutečnost, že dle soudobých kronikářů měl jeho idol ve Štětínu oči a ústa zakryté zlatou páskou. To je něco, čemu se říká „paradoxní zmrzačení“ (analogii najdeme u staroseverského Ódina nebo keltského Núadu) – ačkoli je slepý a němý, je vševídec. Garantuje právo, ale zároveň má zakryté oči, aby neviděl hříchy lidí.

Symbolika čísla tři se nejvíc vyjevuje v Triglavově spojení se třemi říšemi: nebem, zemí i podsvětím. Triglav je také patronem cest a především rozcestí (což má spojitost opět s podsvětím a zemřelými, porovnáme-li například s Hekaté).

7 Hora Triglav ve Slovinsku se třemi vrcholy

8 Dřevěný idol z Ficherinselu Božští blízcenci

Mokoš

Mokoš je pravděpodobně jediná bohyně Slovanů, kterou známe. Logicky tak bývá spojována především s plodností. Ale i její jméno to naznačuje: můžeme ho odvozovat od praslovanského „mokrъ“= mokrý, mokrat (dává vláhu). Druhou teorií je, že jméno Mokoš souvisí s litevským „mekstis“ = plést, což znamená, že by byla jakousi božskou přadlenou. V tomhle případě kupodivu sedí oba dva výklady.

Velmi často se v písemných pramenech Mokoš vyskytuje ve společnosti víl („na odlehlých místech se modlí k Mokoši a vílám“ Slovo sv. Řehoře). Víly byly ve slovanských mýtech polobožské bytosti spojené s vodou. Ale folklor identifikuje Mokoš i jako ochránkyni přástek a ovcí: po nocích měla obcházet chalupy a plést a během postního období dohlížet na přadleny.

Jelikož je předení činnost velmi úzce spjata s osudem (nit, vlákno osudu), je možné, že Mokoš byla posuzovatelkou osudu, životního údělu. Obětovala se jí spředená vlna, len a stužky.

Její kult máme pevně doložen v Kyjevě, ale jinak jde opravdu jen o zmínky v písemnostech, které zakazovaly modlit se k Mokoši a vílám. Zároveň to ale znamená, že její kult se udržel velmi dlouho a i v pozdním období byl živý. Její kompetence později převzala svatá Paraskevia, jejímž dnem byl pátek, byla patronkou ženských řemesel a v Rusku po ní byly pojmenovány řady studánek.

Pomalou se procházíme na slovanském obětišti na vrcholu

kopce a postupně mjííme božské idoly; některé vícehlavé, další jen s těžko rozeznatelnými rysy. Ale i když z některých nezbylo víc než jen téměř neopracovaný kamenný kvádr nebo časem ohryzaný dřevěný kůl, jsou impozantní. Tají se nám dech a srdce zrychleně buší při pohledu na ty temné stíny minulosti. Víme o nich málo, ale i ta tajemnost je součástí obrazu, který v našich myslích zůstává a nebledne...

Literatura

Tento článek vychází především z přednášek na ÚFARu Filozofické fakulty Karlovy Univerzity, ale spoustu informací najdete i v následujících publikacích:

Profantová / Profant: *Encyklopedie slovanských bohů a mýtů*, Praha: Libri, 2000.

Váňa: *Svět dávných Slovanů*, Praha: Artia, 1983.

Váňa: *Svět slovanských bohů a démonů*, Praha: Panorama, 1990.

Niederle: *Život starých Slovanů II/1: Víra a náboženství*, Praha: Bursík&Kohout, 1916.

Pitro / Vokáč: *Bohové dávných Slovanů*, Praha: Nakladatelství ISV, 2002.

Téra: *Perun, bůh hromovládce*, Červený Kostelec: Nakladatelství Pavel Mervart, 2009.

10

9 Pohansko u Břeclavi Pokus o rekonstrukci

10 Gross Raden Skanzen slovanského hradiště se svatyní

Zdroje obrázků:

1 <http://rakovnický.denik.cz>

2 <https://en.wikipedia.org>

3 <http://historia.wp.pl>

4 <https://en.wikipedia.org>

5 <http://smit.wz.cz>

6 <https://bialczynski.wordpress.com>

7 <https://cs.wikipedia.org>

8 <http://uhm-prednasky.fpf.slu.cz>

9 <http://fotoblog.in>

10 <http://fuckyeahvikingsandcelts.tumblr.com>

9

JARUN, DIVOKÝ BŮH

TEXT: JAN DORIAN KORDA

nesouviselo s jarem, protože toto roční období staří Slované neznali, rok dělili na světlou a temnou polovinu, léto a zimu. Praslovanské jařъ znamená „síla, bujnost, divokost, smělost“¹ podobně jako archaické české jařý znamená „mladý, svěží“. Jarun je tedy „velmi silným“ či „velmi bujným“ bohem, což odráží rozmach přírodních sil spojený s jeho příchodem.

Tento obraz Divokého boha,

který zde nabídnu, není čistě akademický a jako takový je nedoložitelný.² Odpovídá však tomu, jak sám chápu toto božstvo.

Jarovít

„Já jsem tvůj bůh, jsem ten, který odívá pole obilím a lesy listím, v mé moci jsou plody luk a stromů, plodnost stád a vše, co slouží k užítku člověku. To vše daruji těm, kteří mě ctí, a odnímám těm, kteří se ode mě odvracejí.“

Herbord, životopisec Oty Bamberského

Jarovít byl na počátku 12. století ctěn v pomořanském Wolgastu a polabském Havelbergu. Z výše

vedeného citátu je vidět, že byl chápán jako bůh plodnosti a vegetace. Jeho atributy byly kopí a zlatý štít. Také byl srovnáván s Martem, snad pod vlivem toho, že božstva polabských a pomořanských Slovanů díky své lokálnosti získávala univerzální charakter. Zlatý štít však také může být solárním symbolem – Jarunův příchod na svět je totiž spojen se sílícím Sluncem.

Jarunův svátek

*Mořena! Mořena!
Kam jsi klíče děla?
Děla jsem je, děla
svatýmu Jiří.
Děla jsem je, děla
svatýmu Jánú,
aby nám otevřel
do nebe bránu.
Svatej Jiří vstává,
zem odemykává,
aby tráva rostla,
travička zelená,
růžička červená,
fijala modrá.*

píseň z Chrudimska

Kdy byl slaven Jarunův svátek, zůstává dodnes záhadou. Spojit s ním můžeme lidové zvyky začínající vynášením Zimy a přinášením Léta na počátku astronomického jara a končící kúpadly, tedy letním slunovratem. Křesťané v tomto období slaví své nejdůležitější svátky – Velikonoce a taktéž velmi významné letnice, což vedlo k tomu, že mezi christianizovanými Slovany

Jarun, Jarilo či Jarovít patří spíše k záhadnějším slovanským božstvům. V písemných pramenech je znám pouze Jarovít, který byl ctěn slovanskými kmeny v dnešním severovýchodním Německu. Lidové tradice týkající se figur Jarila a také Kostromy, Kupala, Zeleného Juraje a dalších ale ukazují, že se jednalo o všeslovanské božstvo, které umírá a znovu rodí a vládne životu a sexualitě.

Se svojí družkou Ladou – Moranou představuje základní pár Boha a Bohyně spojený s plodností a úrodou. Jeho nejbližšími protějšky jsou řecký Dionýsos a severský Frey.

Jeho jméno nijak původně

nejspíše došlo k změně dat zvyků spojených s tímto božstvem.

Ve východoslovanském prostředí je znám svátek zvaný jarilo, při kterém se objevuje stejnojmenná figurína či převlečený člověk. Slaví se zpravidla 27. dubna, což je v pravoslaví památka svatého Jiří, který byl ztotožněn s Jarunem snad pro své jméno (v ruské podobě Juraj) a i pro svůj patronát nad zemědělstvím.

Postavy a figuríny

Jarilo je nejčastěji představován chlapcem v bílé košili, s lidskou hlavou v jedné ruce a snopem obilí v druhé. Jinde je oděný do květů nebo může sedět na bílém koni. Občas jej zpodobňuje dívka, což je však nejspíše pozdní praxe. Jindy je však představován figurínou, například při rituálním pohřbu, o kterém se zmíním dále. Té odpovídá Kostroma a také Kupalo, spojený se svatojánskou nocí. V Čechách je zase po vynášení Smrti přinášeno do vesnice líto, letečko či májíček.

Často se však objevují také figuríny, které nepředstavují jarní božstvo, ale naopak negativní síly. Příkladem jsou zpravidla ženské postavy jako Smrt, Morana, Vědma nebo Čert.

V českých zemích známe postavy, které symbolizují Jaruna a jeho družku. Jsou to král a královna letnicových slavností, nejznámější podobou tohoto rituálu je moravská jízda králů. Podobné rituály jsou známy i na Slovensku a u Jihoslovánů.

Umírající a rodící se

V obřadech spojených s Jarilem se

často objevuje motiv pohřbu. Zdá se, že původním termínem úmrtí tohoto božstva byl letní slunovrat, česká kúpadla.³ Tato skutečnost svědčí o tom, že se jedná o typické božstvo, které umírá a znovu se rodí,⁴ symbolicky vyjadřující věčný koloběh života a smrti v průběhu roku.

O tom, že Jarun byl bohem plodnosti, sexuality a vegetace, svědčí mnohé důkazy.

„Kam nohou vstoupí, tam jsou žita kopy, kam se podívá, tam se klas v květ odívá.“

Jarilo východoslovanského folklóru je pánem probouzející se přírody a vegetace. Jako bůh plodnosti polí je spojen i s plodností lidskou, tedy sexualitou:

„Po světě šitém Jarilo chodil, po poli žito rodil, lidem děti plodil.“

Sexuální motivy se objevují například při rituálu pohřbu Jarilovi pleši, při kterém byla pohřbívána figurína s nadměrným falem⁵, ke kterému přiléhaly svobodné dívky. Jinde zase hrál od pasu nahý muž „nebožtíka“, který byl po pohřbu kříšen dívkami, které do líbaly a prováděly felaci či masturbaci. Jinou pohřbívanou figurou je Kupalo.

Rituální zápas

S pohřbem tohoto boha je někde spojen rituální zápas. U východních Slovanů byl znám například Kostroma, figurína, o kterou zápasily dvě skupiny mládeže, jedna se jí snažila chránit, druhá zmocnit. Pokud zvítězila Kostromovi nepřátelská, byla figurína pohřbena.

2

3

- 1 **Jarilo** Zpodobnění jarního boha od kreslíře Igora Ozhiganova
- 2 **Socha Jarila** ze Slovinska
- 3 **Svatý Jiří** jako křesťanský nástupce jarního boha, bojovníka, který probouzí zemi

Odkazem na takový zápas může být i česká pověst o Dívčí válce, která vychází z rituálu letního slunovratu.

Takové zápasy v evropské tradici, včetně slovanské, často symbolizují bitvu živých a mrtvých o úrodu. Vůdcem ochránců plodnosti může být právě Jarun v podobě kulhavého muže či dítěte. Kulhavost je totiž typickým znakem těch, co se dokáží pohybovat mezi světem živých a mrtvých.

Se světem mrtvých spojuje Jaruna i příběh o sněmu vlků, ze kterého je unesen do podsvětí kulhavým Velesem. Ze země mrtvých pak Divoký bůh přináší kromě plodnosti i magickou schopnost chránit stáda před vlky a stává se archetypálním pastýřem.

Obraz Jaruna

Jarun je synem Peruna a Mokoš, božské dvojice Nebe a Země, který se rodí o zimním slunovratu jako Božič,⁶ „boží syn“ či „mladý bůh“. Během dvanácti temných dní následujících po slunovratu je však unesen mrtvými, které v rituální tradici představují koledníci, do podsvětí. Zde jej Veles přijímá za vlastního a Jarun tak získává své chthonické rysy a stává se bohem, který kráčí mezi světem naším a cizím. Ze země mrtvých se však na jaře vrací a přináší to, čeho je podsvětí zdrojem – život, plodnost a bohatství. Jeho znovuzrození se tak váže na jarní rovnodennost.

Poté potkává i svou božskou družku, ve skutečnosti svoji sestru či dokonce dvojče, o čemž však ani jeden z nich neví. Motiv sňatku bratra a sestry je ve slovanském folklóru hojný, především ve spojení se svátky letního

slunovratu, kdy je symbolizován vodou a ohněm nebo modrozlutým květem sporýše hajního. Toto také mimo jiné spojuje Jaruna s Freyem, jehož milenkou je jeho sestra Freya. Nakonec je však kvůli nevěře svou milou Jarun zabit, případně to za ni vykonají její bratři.

Postava Jarunovy družky je velmi nejasná, používá se pro ní často jméno Mara. To ji spojuje se západoslovanskou Moranou, personifikací smrti a zimy, kterou se Jarunova milá po jeho smrti snad stává. Její jméno je odvozeno od kořene morъ „smrt“, ale to neznámá, že byla pouze temnou bohyní. V raně novověkých polských kronikách je pod jménem Marzanna srovnávána s Ceres, římskou bohyní úrody, což je vzhledem ke zmíněnému původu úrody v podsvětí logické. Zároveň ji lze také ztotožnit s Ladou. V každém případě je však bohyní, která stejně jako její milý spojuje aspekty plodnosti, slunce a podsvětí.

Nakonec je Jarun obětován jako Obilný král, čímž je symbolicky opakováno stvoření a zajištění úroda a plodnost. Z jeho těla je také vyroben nábytek pro Mařinu komnatu a tím se tento bůh dostává do společnosti postav, z nichž byl stvořen vesmír, jako je severský Ymir a védský Puruša. Poté se však znovu rodí a celý příběh začíná znovu, je totiž věčný jako život sám.

Jarunovy atributy jsou poměrně nejasné. Výjimkou je falus, vyjadřující jeho plodnostní a sexuální funkci, a také bílý kůň, který odráží jeho solární a válečné aspekty; i jeho funkci svatého krále. Kvůli jarním a letnicovým

slavnostem k němu lze také přiřadit květy, věnce z trávy a ohnivě kolo.

4

5

6

4 Dívčí válka může být odkazem na rituální zápasy v rámci letního slunovratu

5 Kúpadla (letní slunovrat)

Pravděpodobný konec vlády jarního boha

6 Jarunova družka bývá spojována s bohyněmi smrti a zimy i jara a plodnosti

Poznámky k textu:

1 Agrios „Divoký“ je také jedno z jmen Dionýsa, o kterém se zmíním dále.

2 Jako takový vychází z prací Radoslava Katičiče a Vitomira Belaje, které za příliš volné nakládání s prameny kritizuje například Michal Téra ve svém Perunovi: Bohu hromovládcí.

3 Tento svátek byl později nahrazen letnicemi, v pravoslavném prostředí probíhají zpravidla v první polovině června. Část tradic se zase přenesla na svátek Jana Křtitele, ruský nazývaného Ivan Kupala.

4 Tento archetyp široce popsal James Frazer ve Zlaté ratolesti jako „dying-and-rising-god“. Jedná se především o bohy spojené s vegetací jako je egyptský Usir, sumerský Tammúz, řecký Dionýsos a Adónis, severský Baldr a wiccanský Rohatý bůh. Mnohé rysy tohoto božstva nese i Ježíš.

5 Falus je atributem mnohých indoevropských božtev, řeckého Herma, Pana a Priapa, římského Libera a Mutuna Tunuta, indického Šivy a severského Freye.

6 Božić, tedy „boží syn“ nebo „malý bůh“ je u Chorvatů, Srbů a Makedonců běžným označením Vánoc. Původní příběh o jeho narození očividně splýnul s příběhem o narození Ježíše.

7

Zdroje obrázků:

1 <http://www.slavorum.org/slavic-mythology-by-igor-ozhiganov/>

2 https://sl.wikipedia.org/wiki/Jarilo#/media/File:Donetsk_step_04_kudlaenko.jpg

3 https://en.wikipedia.org/wiki/Patronages_of_Saint_George#/media/File:Icon8.jpg

4 https://cs.m.wikipedia.org/wiki/D%C3%ADv%C4%8D%C3%ADv%C3%A1lka_%28pov%C4%9Bst%29#/media/Soubor%3AJosef_Mathauer_-_%C5%A0%C3%A1rka_zrazuje_Ctirada.jpg

5 https://en.wikipedia.org/wiki/Kupala_Night#/media/File:Ivankupala.jpg

6 https://sl.wikipedia.org/wiki/Morana#/media/File:Morana_%26_Vesna.jpg

7 https://en.wikipedia.org/wiki/Giuseppe_Arcimboldo#/media/File:Giuseppe_Arcimboldo_-_Four_Seasons_in_One_Head_-_Google_Art_Project.jpg

TAJEMSTVÍ LABYRINTU

TEXT: KVĚTA BRUDNOVÁ

Podle dávných mýtů a rituálů může hrdina uvnitř labyrintu najít mnohé - krásnou pannu, strašlivé demony nebo samotné bohy.

A Hermann Kern k tomu dodává:

„V labyrintu se člověk neztratí.

V labyrintu se člověk najde.

V labyrintu potkáme sebe.“

Labyrint bývá považován za snad nejkomplexnější ze všech symbolů, které člověk používá. Jeho kresby, plastiky a stavby nacházíme po celém světě (v Egyptě, na Krétě, ve Skandinávii, Británii, Rusku, Indii,...) zřejmě už od neolitu. Labyrinty z různých dob a míst jsou podobné nejen tvarem, ale i mýty a rituály s nimi spojenými.

Už samotný tvar nám může prozradit něco z jeho tajemství. Připomíná stočené tělo krétské hadí bohyně, Ariadnino záchranné klubko, strom světa, vlákna osudu, letokruhy stromu. A zároveň se

také podobá nebezpečnému a chaotickému bludišti.

Labyrint a rituály plodnosti

Na etruské nádobě z roku 600 p.n.l. najdeme symbol labyrintu vedle vyobrazení sexuálního styku. Mnohé příběhy, rituály a hry využívající labyrint staví do jeho středu ženu – Bohyni. Muž je pak hrdinou, který vstupuje do labyrintu, aby ženu získal, vyvedl ven či zachránil.

„Panenské tance“

(Jungfrudans) a hry, při

kterých mladíci závodili k dívce ve středu labyrintu nebo o ni bojovali se „zlými silami“, mají oporu v mnoha pohádkách, legendách i mýtech. Udatný rytíř zachraňuje princeznu před strašlivým drakem, zamilovaný Orfeus se vydává zachránit svou lásku z říše smrti. Na oslavu Ariadnina a Théseova vítězství nad Mínotaurem prý sedm zachráněných mládenců a panen tančilo „geranos“, jeřábí tanec, jehož kroky opisovaly tvar labyrintu a pohyby napodobovaly jeřába v období páření. Dodnes se v Řecku tančí kruhový tanec „tsakonikos“, který má být jeho nástupcem.

Podle teorie Ernsta Krause sloužily labyrinty v pohanských časech jako arény pro rituální drama, ve kterých se hrdina každé jaro utkával se zimním démonem (drakem), aby osvobodil sluneční bohyni, reprezentovanou panenskou dívkou.

Kromě přehrávání mýtu spojeného s vegetačním cyklem a zpodobnění posvátného sňatku Boha a Bohyně také tyto hry a tance fungovaly jako iniciační rituály, zkoušky dospělosti.

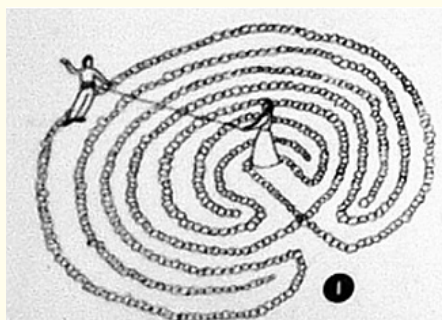
1 Labyrint pravděpodobně z doby

bronzové vyrytý do skály Labirinto do Outeiro do Cribo, Španělsko

2 Nejstarší dochovaný labyrint se 7

okruhy Hliněná destička z mykénského paláce v Pylosu, 1200 p.n.l.

3 Rituální tance plodnosti

A v neposlední řadě se takové rituální námluvy hodily i k prověření nápadníků. Ze Švédska například známe hru založenou na legendě o Grimborgovi, ve které měl hrdina za úkol porazit královny muže, aby mu král dal svou dceru za ženu.

Labyrint a rituály smrti

Labyrint hrál svoji roli nejen při oslavách plodnosti, ale také u tanců k příležitosti pohřebních rituálů nebo na počest zemřelých. Labyrint při nich představoval říši mrtvých a pohyb živých tanečníků pak symbolizoval duši na cestě podsvětím.

Tajemní bohové z labyrintu

Nejznámější mýtus spojený s krétským labyrintem (nebo bludištěm) obvykle zobrazuje cestu hrdiny (Thésea) podsvětím, kde se utkává s nebezpečným pololidským, polozvířecím Mínotaurem. Ariadné, Mínotaurova lidská nevlastní sestra, zde nepředstavuje „dívku v nesnázích“, ale naopak hrdinovu rádkyni a pomocnici.

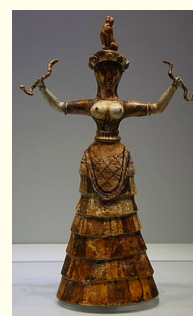
Kdo je však onen netvor uprostřed zrádného bludiště? Jeho podoba a role může připomínat podsvětní božstvo, nad kterým musí mladý bůh zvítězit, aby osvobodil svět od jeho vlivu a přinesl zemi nový život. Je však také možné, že Mínotaurus odkazuje na posvátného býka mínojské kultury, uctívaného boha plodnosti v býčí podobě, a Ariadné jako Paní labyrintu představuje původní hadí bohyni.

Labyrint a posel bohů

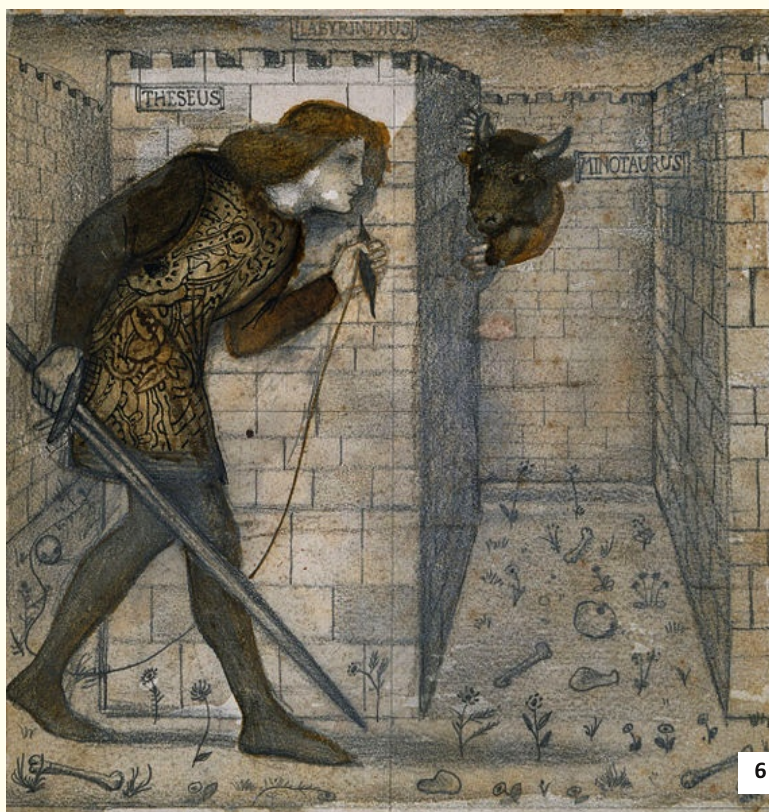
Podle Siga Lonegrena představuje klasický labyrint se 7 zákrutů dráhu planety Merkur pozorovanou ze Země. To by mohlo vysvětlovat, proč se tento typ labyrintu objevuje po celém světě. Merkur nebo také Hermes je v mýtech poslem, prostředníkem mezi světem bohů a lidí, mezi životem a smrtí. Labyrint v něm má tedy skutečně příhodného patrona.

4

5

6

4 **Stříbrná mince s mýtickým krétským labyrintem** Knossos, 400 p.n.l.

5 **Hadí bohyně mínojské kultury**

6 **Théseus a Minotaurus v labyrintu**

Magická moc labyrintů

Kromě vyhrazení prostoru a určení trasy pro rituální tance byly labyrinty hojně využívány také k magickým účelům. Chůze či tanec v nich měly přinést štěstí, ochranu nebo léčení. Například rybáři si tak zajišťovali příznivé počasí a hojný úlovek.

Labyrinty sloužily také jako pasti na zlé síly. V Indii měly v podobě tetování a amuletů ochrannou úlohu a labyrinty namalované barvou nebo vysypávané rýží sloužily jako ochranný znak proti vstupu zlých duchů do obydlí. Ve Švédsku zase měly chránit před vlky, gnómy a duševními nemocemi.

Bludiště a jeho nástrahy

Zatímco labyrint má pravidelnou a poměrně jednoduchou strukturu – spirálovitá cesta směřuje ke středu a stejná cesta vede zase zpět – bludiště je nástroj, který záměrně mate. Jeho účelem je ochrana – ať už toho, co je uvnitř, nebo naopak před tím, co je uvnitř.

Spleť nejstaršího zdokumentovaného egyptského bludiště z roku 1800 p.n.l. zahrnovala 3000 místností propojených chodbami a měla chránit faraona a jeho poklady.

Mýtické bludiště krále Mínoa navrhl stavitel Daidalos tak, aby ten, kdo do něj vkročí, nenašel cestu ven. Théseovi se to podařilo jen díky Ariadnině klubku. Bludiště, které záměrně komplikuje nebo znemožňuje hrdinovu cestu, připomíná podsvětí, říši smrti, ze které není obvykle úniku. Pokud zde má hrdina úspěch, musí si

naklonit pomocné (obvykle božské) síly, získat průvodce a postavit se podsvětním strážcům.

Labyrinty a bludiště v novodobých příbězích

Téma labyrintů či bludišť se objevuje i v současné beletrii a filmu. Většina z nich, ať už záměrně, či nevědomě, však vypráví opět ony staré příběhy o mystériích života a smrti. Chcete-li se pustit do porovnávání, můžete si přečíst nebo zhlédnout například tato díla: Faunův labyrint, Roger Zelazny: Tajemný Amber, J.K. Rowlingová: Harry Potter a Ohnivý pohár, James Dasher: Labyrint: Útěk.

Labyrint jako prostředník při cestě do vlastní duše

Labyrint představuje symbol pro životní cestu, hledání sebe, svého středu. Je modelem universa (světa) i obrazem duchovní pouti, hledání životního smyslu, odhalování mystérií. Představuje také prostor, v němž se člověk může spojit s božskými silami.

Na první pohled působí vinutí labyrintu chaoticky, ve skutečnosti má ale labyrint svoji jasnou strukturu. Co se nejprve jeví jako chaos, postupně poutník labyrintem zakouší jako kosmos, skrytý řád, který přes všechny okliky nakonec vždy vede k cíli – a to buď dovnitř, do středu, nebo naopak ven.

Labyrint nám tedy připomíná,

že vydáme-li se za poznáním, na určitou cestu (životem), musíme být připraveni jít oklikami. Tyto „okliky“, zdržení na cestě v podobě krizí, pochybností, zmatení, však zároveň nabízí příležitost intenzivněji zakoušet prostor světa. Každá zatáčka v labyrintu (života) nabízí nový zdroj poznání a růstu, nový pohled na tajemství středu.

Některé z příběhů o labyrintech a bludištích symbolizují iniciaci do mystérií smrti a temnoty. Hrdina se vydává po podsvětí, aby čelil svým stínům, a poté je přiveden zpět bohyní smrti a života. Někdy mohou mít naši vnitřní démoni podobu potlačené pudové stránky, divokého zvířecího já. Jindy představují naše staré, mrtvé já, které musíme zničit, abychom mohli opět plně žít.

Odvážíme-li se projít matoucím bludištěm (překonat bariéry svého strachu) a pohlédnout netvorovi do tváře, poznat ho, můžeme pak úspěšně sehrát roli vítězného hrdiny-bojovníka, který přináší světu osvobození a tvůrčí životní sílu, nebo roli panny-bohyně, která svou laskavostí (empatií) krotí divé šelmy a díky porozumění mystériu nalézá cestu v temnotě.

Labyrint v duchovní praxi

Obraz labyrintu nebo jeho reálnou formu můžeme využít k mnoha duchovním cvičením, vnitřním cestám a rituálům.

Labyrintové tance na oslavu plodnosti mohou získat například podobu kruhového nebo spirálového tance kolem májky („maypole dance“).

Cestu hrdiny do labyrintu lze prožít jako rituální drama nebo vnitřní cestu – za Bohyní, Bohem či pochopením a překonáním svých vnitřních démonů.

Vědomá, pomalá chůze (nejlépe naboso) skutečným labyrintem jistě bude fungovat jako meditace.

Cestu určitým počtem uliček ke středu využijeme i jako účinnou techniku k probuzení vnitřních sil, ať už labyrint pojmem jako symbol hada (hadí síly), planet nebo jiných zdrojů a archetypů.

Pomocí labyrintu se samozřejmě můžeme vydat také na cestu za vizí.

Další z technik využívá labyrint jako orákulum a určuje témata jednotlivých uliček: mentální dráha, emocionální dráha, hmotná (tělesná) dráha, duchovní dráha (spojení s duší), dráha volání k bohům, dráhy vizí a odpovědí a nakonec střed jako výsledek, řešení nebo pochopení.

Literatura:

Hermann Kern: *Through the Labyrinth*

7-11 Labyrint jako posvátný prostor

12 Labyrintárium u zámku Loučeň

Zdroje obrázků:

- https://en.wikipedia.org/wiki/File:Labirinto_da_Outeiro_do_Cribo.JPG
- https://en.wikipedia.org/wiki/File:NAMA_Tablette_1287.jpg
- https://en.wikipedia.org/wiki/File:Knossos_silver_coin_400bc.jpg
- https://en.wikipedia.org/wiki/Minoan_religion#/media/File:%CE%98%CE%B5%CE%AC_%CF%84%CF%89%CE%BD_%CE%8C%CF%86%CE%B5%CF%89%CE%BD_6393.JPG
- https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Edward_Burne-Jones_-_Tile_Design_-_Theseus_and_the_Minotaur_in_the_Labyrinth_-_Google_Art_Project.jpg
- <http://www.geograph.org.uk/photo/4254476>
- <https://www.flickr.com/photos/tellumo/83085176>
- <http://www.geograph.org.uk/photo/1372257>
- <http://www.geograph.org.uk/photo/1406828>
- <https://www.flickr.com/photos/andylangager/6056204992>
- https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Lou%C4%8De%C5%88,_P%C3%ADskovcov%C3%BD_labyrint.JPG

NA CESTĚ POHANSTVÍM

TEXT: FILIP KUBÍN, PAVEL UNGR FOTO: FILIP KUBÍN

V našem Věstníku čas od času představujeme zajímavé osobnosti české pohanské scény. Tentokrát jsme vyzpovídali Filipa Airise Kubína, jednoho ze zakládajících členů České pohanské společnosti a České druidské skupiny, také člena ADF a OBODu.

Prozradí nám, jak k pohanství přišel, a nahlédneme s ním i pod pokličku nejen druidských organizací a jejich praxe.

Náboženství je pro člověka, ne člověk pro víru

Jak dlouho jsi pohanem?

Pohanem jsem od svých asi 15 let, kdy jsem při hledání víry našel pohanství jako pro mě nejzajímavější pojetí světa, které mě naplňuje, rozvíjí a ve kterém jsem našel i pro mě důležité morální hodnoty.

A jak se to tak patnáctiletému klukovi stane? To si takhle jde

jednou ze školy a říká si: „Hele, pohanství, to je fajn, tomu bych mohl věřit“? Jak sis uvědomil, že pohanství je „to ono“?

No, od narození mě mé okolí učilo hodně matematice a fyzice. Jsem z technické ateistické rodiny, kde byla věda velice oblíbené a ceněné téma. Okolo 14 let jsem ale zjistil, že cesta fyziky a techniky velice baví primárně mou hlavu, ale ne už tolik srdce. Proto jsem začal hledat uchopení světa, které bude bavit i mé srdce a pomůže mi s rozvojem vnitřních hodnot – věcí, kterých bych si v životě rád vážil. A jelikož při průzkumu je vhodné koukat všude, podíval jsem se i na náboženství.

Teď to budu parafrázovat z pohledu 14letého kluka: První jsem našel samozřejmě křesťanství. Ale klečet na kolenou v chladném kostele a omlouvat se za hříchy, které jsem nezpůsobil, to pro mě nebylo. Islám – v něm je moc pouště, pouštní filozofie a není spojený s naší krajinou. Budhismus

byl zase moc východní. Chodit na skály, meditovat nad univerzem a snažit se vymanit z cyklu světa, to pro mě bylo málo naturální. A takhle mé hledání pokračovalo dále. Nakonec jsem našel v knihkupectví svou první knížku o pohanství.

Jaká to byla knížka?

Keltská přírodní magie Wicca od Scotta Cunninghama.

A to byla ta první, která tě navedla tím „správným směrem“ ?

Ano. V té době mě velice zajímala a inspirovala i mytologie. Měl jsem doma dětské knížky Mýty a legendy – Vikingů, Egypta, Řecka a Galie, které jsem si rád pročítal. Když jsem pak v knihkupectví na této knize uviděl „keltská přírodní magie“, zvědavost mi nedala a prostudoval jsem si ji. Tam jsem také poprvé uviděl termín pohan a definici jeho významu. Jako většina z nás jsem ucítil, že pohanství je přesně to, co vnímám už od dětství, a konečně jsem pro to našel vhodný termín.

Dočetl jsem se v ní: *Pohanství věří, že příroda je posvátná a snaží se s ní souznít.* S tím jsem plně souhlasil. Už v té době jsem byl přesvědčený, že je potřeba ke krajině chovat úctu a chránit ji. A stejně tak je potřeba s přírodou být v souladu, protože všechny bytosti na Zemi, které nesouzní s přírodou nebo s rovnováhou svého životního prostředí, buď vymírají, nebo degradují a následně vymírají.

Pohané slaví svátky Kola roku, přírodu, cykly přírody, slunce, Země... Ano, cykly přírody mám velice rád, mám rád sezónní slavnosti, burčák, jarní bouřky i celkovou proměnlivost krajiny, která v člověku vyvolává různé vjemy.

Pohané věří, že v přírodě jsou bytosti lesů, vod a strání. Ano i s tím souhlasím, mám rád génia loci, stejně tak nádech české krajiny, která je plná víl, vodníků, duchů hor a patronů lesů.

Pohané uctívají bohy, předky a přírodní duchy. To se mnou také souzní. Je potřeba si vážit minulosti, předků a stejně tak nevidím důvod, proč by v tak fascinujícím a mnohazměrném vesmíru nemohli být i bohové a bohyně.

Pohané věří, že život je dar, ne utrpení a stejně tak je potřeba se radovat z darů Matky Země. Plně souhlasím.

Pohané slaví své svátky tancem, radostí, zpěvem, hodováním a pitím medoviny na louce okolo ohně. Ty jo, vezměte si mě! (smích)

Měl jsi v té době nějakou představu, že pohanství je zastřešující pojem a že existují nějaké keltské tradice, skandinávské, slovanské, germánské, nebo jsi to tenkrát vnímal jako jeden celek, protože jsi o tom neměl ještě dostatek informací?

Dočetl jsem se, že pohanství se odkazuje na Kelty, Germány, Slované, z čehož jsem usoudil, že jsou to trochu odlišné kultury, které určitě budou směřovat k jiným lidem. Což mi nikdy nevadilo. Každý jsme jiný, máme jiné srdci blízké bohy a

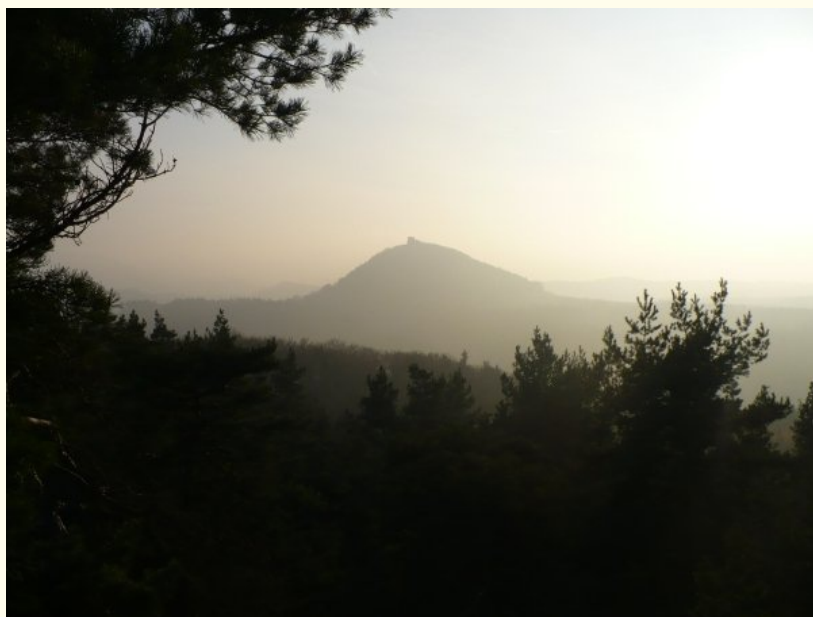
každého oslovuje primárně jinačí část pohanství. Pro mě jsme všichni prostě pohané a to, co nás spojuje, jsou spíše hodnoty, než stejné názvy. Mě osobně například bavily příběhy o bozích Asatru, které jsou samozřejmě nejvíc dochované, ale zároveň jsem vnímal spojení s keltskými bohy. Ti byli totiž první, jejichž přítomnost jsem cítil na cestách, takže jsem se vydal cestou keltského pohanství.

Dá se tedy říci, že keltská mytologie a panteon jsou ti nejbližší?

Přesně tak. Keltští bohové, keltský panteon, s nimi cítím největší duchovní spojení. Cítím, že daní bohové a bohyně na mě nejvíc reagují, nejvíc mi naslouchají, pomáhají a nejvíc mě doprovází mým životem. Chápu, že někoho naplňuje Asatru, někoho Slované, já jsem prostě Čech, kterého provází a učí keltští bohové. Samozřejmě mám silné zkušenosti i s bohy z jiných panteonů, ale nejsou mými primárními patrony.

Keltové touhle krajinou prošli, nějaký odkaz tady určitě zanechali, je otázka, jak moc je silný. Ale co uctívání „cizích“ bohů? Jedna skupina je přesvědčena, že je nevhodné uctívat bohy, kteří nejsou určité krajině vlastní. Druhá zase říká, že si každý může věřit v co chce, pokud tam cítí nějaké napojení. Jaký názor na to máš?

Já jsem zastánce svobodné individuality. Člověk se má snažit být tím, čím chce být on sám, ne tím, do čeho ho tlačí ostatní. Stejně je to s náboženstvím. Myslím si, že náboženství je pro člověka, ne člověk pro víru. Víra by neměla člověka zotročovat. V tu chvíli, kdy člověka nějaká víra nebo jiná lidská seberealizace nebaví, nenaplnuje, nebo z nějakého důvodu mu dokonce vadí, měl by odejít. Měl by hledat to, co nejvíce naplňuje a reflektuje jeho vlastní duhu, ne okolní kolektiv. Pokud tedy někdo cítí přítomnost keltských bohů, nebo třeba chce být vědcem a horolezcem, má si za tím jít, i kdyby se narodil v nezapadléjší části Mongolska.

V pohanství si myslím záleží spíše na otevřenosti lidského srdce, vlastním odhodlání, úctě ke krajině, umění naslouchat a hlavně na upřímnosti k sobě samému a k bohům, než na nějaké

obecně definované komunitní příslušnosti.

Říkáš „já jsem prostě Čech“... Etnicita je v pohanství velké téma.

Jsem zastánce úvodní samoty na cestě pohanství

Vrátím se ještě k tvým začátkům. Byl jsi na to sám, nebo jsi měl nějaké kamarády, byl jsi s někým v kontaktu?

Začínal jsem jako praktikující pohan samotář. Nebylo ani na vybranou, pokud člověk chtěl praktikovat pohanství a zároveň byl jediným pohanem ve vesničce se 450 obyvateli, obklopené hlubokými lesy. Řekl jsem si, že člověk nemá zbytečně na nic čekat, takže jsem se do pohanství vrhnul po hlavě a s mně vrozeným entuziasmem.

Po Cunninghamově knížce a pár zkušebních rituálech jsem si jednou vyšel se svíci na louku a vzdal tam v noci přísahu Matce Zemi a stejně tak přírodě, krajině, bohům a předkům. Řekl jsem jí, že chci s ní souznít, být jejím synem a pohanem. Stejně tak že chápu a přijímám všechna rizika této cesty. Po nějaké chvíli mi pak v hlavě zazněl duch Matky Země, který řekl: „Dobře, můžeš být mým synem, můžeš být pohanem, ale já si tě na to upravím.“

V tu chvíli se mi změnil život - začal jsem se více toulat krajinou. Začal jsem v lesích poznávat více sám sebe, své možnosti, svou sílu i odvahu. Mé spojení s krajinou se prohloubilo a stejně tak má vlastní síla se zvětšila. Začal jsem více cítit přítomnost bohů, duchů přírody i předků v životě a měl první hlubší zážitky s nimi. I má rituální praxe se velice zlepšila a začal jsem dokonce více číst knihy. Což se dost odrazilo na velikosti mé dnešní knihovny (smích). Celkově jsem cítil, že už nejsem člověk, který se zajímá o pohanství, ale že jsem pohan. Přijal jsem pohanství do svého ducha a smíchal ho s ním. Myslím, že kdybych se touto cestou nevydal, byl bych určitě úplně jiný člověk, než jsem teď, a jsem za tuto změnu velice rád.

Byl jsem tedy na začátku dlouho sám, dlouho jsem praktikoval sám. Po čase jsem našel v okolí další tři lidi, kteří se mnou začali praktikovat, ale dlouho to nevydrželo. Zvládli jsme jeden rituál a oni pak od pohanství a čarodějnictví upustili. Společně jsme ale stihli vyrazit na sraz PFIcz

v Liberci, kde jsem poznal vás ostatní ze staré party. Následovalo několik společných rituálů u Eurika a pro mě (jak to bývá) první a přelomové BMWC 11. Od té doby už nejsem sám.

Zaujalo mě, že ti při tom prvním rituálu zazněla v hlavě slova Matky Země. Opravdu jsi slyšel reálně ten hlas, nebo to byl spíš pocit, který sis reprodukoval touhleto větou? Co se tam opravdu stalo?

Osobně myslím, že na tom nezáleží, co to přesně bylo. Důležitá je spíše ta živá zkušenost, která člověka posouvá dál. Pro mě to byla plně reálná transcendentní zkušenost s Matkou Zemí a její plně reálný hlas. Je tu samozřejmě důležitá velká dávka sebekritičnosti a já jsem velice sebekritický člověk, takže mohla to být i myšlenka z mé mladistvé mysli. Ale jak říkám, pro mě je důležitější, že mě celý zážitek posunul na cestě pohanstvím a že se tímto činem ucelilo mé rozhodnutí vydat se po cestě, než jestli to byla Matka Zem, nebo sen 14letého kluka.

Díky této přísaze jsem se stal pohanem, začal jsem ctít krajinu kolem sebe a díky novým zkušenostem se i více rozvíjet. Místo toho, abych v pubertě chodil na jointy do parku nebo pil o víkendech do rána na diskotékách, jsem trávil víkendy tak, že jsem v pátek s přáteli pil (*smích*), ale v sobotu hned z rána jsem vyrazil na 20kilometrový výlet, abych poznal i ty nezapadlejší části naší krásné rodné krajiny.

Když ses seznámil s ostatními pohany, bylo to pro tebe hodně překvapující, nebo jsi našel hodně společných věcí?

Naštěstí první parta, kterou jsem poznal, jsi byl ty a další naši skvělí přátelé, kteří v tu dobu kolem PFIc byli, takže to bylo velice povzbuzující poznání, že máme tolik společného. Samozřejmě jsem si uvědomoval, že spousta lidí může mít na pohanství jiný úhel pohledu, i menší komunita lidí se často nemusí na něčem shodnout. Lidé, co spolu tráví čas, se dokáží rozhádat kvůli úplným hloupostem, takže jsem chápal, že i v pohanství to bude podobné. Jsme prostě lidi. Zároveň ale jako pohané máme hodně společných kmenových hodnot a ctností, které nás i naše cesty spojují. Na to je důležité vždy myslet.

Zažil jsi tedy jak období samostatné praxe, tak praxe skupinové. Mohl bys to srovnat? Co je podle tebe pro pohana přínosnější nebo efektivnější? Najít si nějakou skupinu, se kterou můžu dělat obřady minimálně na svátky Kola roku, nebo se zaměřit spíše na nějakou individualističtější formu?

Myslím, že nejpřínosnější a nejefektivnější jsou obě cesty, pokud jsou spolu v kombinaci. Osobně jsem zastávce úvodní samoty na cestě pohanstvím, protože je důležité, aby si člověk nejdříve uvědomil, co pro něj znamená být pohanem, sám v sobě, což jde jen někde o samotě a v individuální praxi. Aby se člověk nevydal na cestu pohanství jenom kvůli sociálnímu tlaku ve svém okolí. Když se člověk vydá do pohanství na protest proti

mainstreamu, kvůli vlastní neucelenosti, nebo například protože viděl kvalitní filmy s pohanskou tematikou, tak se může stát, že si po pár letech uvědomí, že ho pohanství vlastně vůbec nebaví, a mohl by litovat promeškaných let. Náš život je moc krátký na takovéto omyly. Zároveň je to těžší i pro pohanské skupiny, které zbytečně investují čas a sílu do člena, který se potom rozhodne jít úplně jinudy.

Proto si myslím, že pokud člověk přemýšlí nad pohanstvím, měl by si vzít batoh a vyrazit někam do hor, tam si sednout na skálu a zamyslet se srdcem i hlavou. Jestli chce takto vnímat svět okolo sebe a jestli ho dokáže naplňovat. Svět plný bohů, duchů krajiny, předků, mýtů, barev, hodnot a přírodních zákonů. Nejlépe aby i na daném místě pozvedl roh či lahev a udělal malý přípitkový rituál s úlitbou: „*Nechť jsou pozdraveni bohové, nechť jsou pozdraveni moji drazí předkové, nechť jsou pozdraveni duchové krajiny okolo mě, nechť je pozdraven můj příběh.*“

Celý tento zážitek je výborným startem do úvodní samostatné praxe. Pokud tato zkušenost v člověku ale nevyvolá větší touhu jít plně do pohanství, tak tu má spousty jiných náboženství, koníčků a stylů seberealizací, které lidstvo ve své krásné rozmanitosti nabízí.

Díky této úvodní samotě a individuální praxi si pohan může i uvědomit, kde jsou jeho vlastní hodnoty, hranice, zkušenosti a stane se méně náchylným na rizikové věci, které může v životě potkat. Spoléhá se více sám na sebe. Také díky takto posílenému individuálním já se často stává i skvělou oporou pro ostatní pohany.

Skupinová praxe následně může několikanásobně zvýšit tuto první pohanskou zkušenost. Skupinové rituály mají úplně jinou sílu než individuální a často je účast na skupinových rituálech výborným dalším krokem, pokud chce jít člověk v pohanství více do hloubky. Individuální praxe má svoji hloubku, ale zároveň i své omezení, protože člověk nedojde dál, než nakolik dohlédnou jeho vlastní nápady a vlastní momentální síla.

Přeci jenom více rukou více dokáže. Skupina může mít více nápadů, více zkušeností, vhledů, odhodlání. Ve skupině často má jeden více načteno, jiný má více napraktováno, někdo se specializuje na byliny, další má hlubší zkušenost s předky. Proto více lidí většinou dokáže pojmout větší obsah pohanského vyjádření a vzájemně si vše předat.

U individuální praxe je velké riziko (ale pravda, nejen u ní), že například už po dvou letech člověk usoudí, že ví o pohanství vše a že už se v něm nemusí nebo nemůže dále rozvíjet. Což je velká past, která značí jen to, že dosáhl hranic svých vlastních situačních možností, než že by dosáhl hranic pohanství. Takže pokud se chce člověk posunout dále, určitě doporučuji skupinovou praxi.

Prošel jsi několika velkými pohanskými organizacemi (PFI, ČPS, OBOD, ADF). Byl jsi nebo jsi zapojený i do nějakých menších, neveřejných skupin? Co se v nich děje?

Ano, byl jsem členem několika menších neveřejných pracovních-studijních-experimentálních skupin, které byly zaměřené na prohloubení pohanské praxe, sílu rituálů a průzkum toho, co je v pohanství dál za našimi momentálními možnostmi a zkušenostmi. V těchto menších pracovních skupinách se pohané setkávají častěji než jen o svátcích Kola roku a zaměřují se při nich více na specifické části pohanské zkušenosti.

Například v rozvojové části naší Druidské skupiny máme během roku alespoň čtyři celovíkendová setkání zaměřená na hlubší praxi a jeden otevřenější několikadenní Druidcamp. Společně s osmi svátky Kola roku a pohanskými přechodovými rituály, které slavíme nepřerušovaně a střídáme se v jejich pořádání, je to dost vloženého času. Zvláště, když si člověk ještě připočítá individuální praxi nebo praxi s rodinou, kterou každý pohan má. To je ale zátěž menších zvědavějších skupin, ne pohanství obecně, takže se není čeho děsit.

Vypadá to, že máš s praxí ve skupině dost zkušeností. Je nějaké riziko ve skupinové práci, před kterým bys naše čtenáře chtěl varovat, protože víš, že tudy cesta nevede, ať už se to týká výběru členů, programu nebo témat?

Myslím, že pro skupinovou práci u pohanských cest je důležitá aspoň

část sebekritiky, jak k sobě samému, tak ke skupině. Člen skupiny by si měl umět udržet své morální hodnoty a naslouchat svému srdci. Je důležité to brát tak, že všichni jsme jen lidé, ne bohové, a i vedoucí se mohou mýlit. Je prima umět dělat také ve skupině ústupky i zároveň dodávat nápady. Myslet na to, že záměrem je naše společná pohanská zkušenost a radost z pohanství, ne vzájemné neshody.

Další riziko pro pohanskou skupinu je, že pokud ji táhne jenom jeden, dva lidé, mohou brzy vyhořet, do roka, do dvou, do pěti a skupina se rozpadnout. Je těžké táhnout celou skupinu sám. Když si představíš, že jde o osm svátků Kola roku, přechodové rituály, pak jsou tu ještě jiné společné akce, výlety... Pokud by měl organizátor každých pět týdnů plánovat rituál a vymyslet ho v nějaké větší intenzitě, je to hodně psychicky, časově a organizačně namáhavé. Po chvíli často přichází (v dnešní kultuře tak obvyklý) syndrom vyhoření. Mám spoustu přátel, kteří naplno a s plným srdcem organizovali pohanské akce, rituály, pak těžce vyhořeli a člověk

je následně neviděl mnoho let. Což je občas hodně smutné, když člověk zavzpomíná na skvělé přátele, kteří se už neobjeví, a společné pohanské zážitky.

Proto dnešním organizátorům rituálů radím: Vždycky se snažte udržet si svou vlastní sílu. Nejeďte až na doraz svých vnitřních rezerv. Naučte se odpočívat. Sledujte, do jakých věcí svou energii v pohanství investujete a co se vám za to navrací. Některé věci se mohou odložit na později, sudťe, na co opravdu stačíte.

Zároveň se nebojte důvěřovat ostatní pohanům. Nebojte se jim dávat větší role při rituálech a větší odpovědnost nebo jim nechat přímo organizování celého svátku. Při pohanských rituálech nejčastěji stojíme v kruhu, protože jsme si rovni, doplňujeme se a jsme si oporou. A to nejdůležitější, co je potřeba nezapomenout: Vždy pohanství dělejte primárně pro sebe, ne pro ostatní. Stejně tak říkám pohanům na rituálech: Nebojte se pomoci s organizací, být si s ostatními pohany vzájemnou oporou. Právě ve spolupráci je naše síla.

Druid musí mít velkou vnitřní sílu, znalost a odhodlání

Vraťme se ke tvé osobní pohanské cestě – ke keltské kultuře, druidství...

Vím, že jsi byl ve Velké Británii.

Řekněme, že té je ta keltská kultura přeci jenom bližší. Jak jsi to tam cítil? Máš pocit, že to napojení je tam silnější než v České republice, nebo je to stejné, či jiné?

Spojení s keltskou kulturou je na ostrovech určitě silnější, protože je tam více dochovaná, kontinuální a hlavně převedená díky národnímu obrození do přítomnosti. Co se ale napojení na keltské kořeny a keltskou spiritualitu týče, tak to je na ostrovech úplně stejně obhajitelné jako u nás, ve Francii, Rakousku a dalších místech, kde Keltové žili a kde se rozvíjeli.

Co je ale důležité zmínit, pohanská spiritualita (stará i nová) je vždy ovlivněna rázem krajiny, ve které se vyvíjí, protože je na ni a její cykly plně napojena. Keltské kmeny se ve své spiritualitě také lišily podle

míst, kde fungovaly, a stejně tak je tomu dnes. Na ostrovech je většina stromů vykácena a už neobnovena. Tam, kde jsem byl já, jsou krásné křídové a luční oblasti, které mají ale úplně jiný nádech než naše drahá středoevropská krajina, která je naopak plná lesů a hor. Což vyvolává v lidech i jiné vhledy. Proto keltské pohanství a druidství je na ostrovech jinačí než u nás nebo třeba ve Francii, Rakousku nebo v USA. Na to je tedy důležité brát zřetel.

Zvláště je to patrné u druidů, kteří jsou s krajinou a její tradicí ještě více spojeni a tím i ovlivněni.

Výcviky, seberealizace, duchovní vyjádření a praxe druidských skupin jsou tedy v určitých věcech rozmanité napříč dnešní Evropou a Severní Amerikou, ač samozřejmě máme společné jádro.

Také keltské panteony se dělí na ostrovní (irský, skotský, welšský) a kontinentální – a právě v tom kontinentálním já cítím své spojení s naší krajinou.

Když jsem se bavil s některými z pohanů z Velké Británie, dozvěděl jsem se, že nám strašně závidí, jak tady můžeme dělat rituály. V Anglii všechno někomu patří, nemůžou to, co my – prostě vyrazit do lesa a udělat si tam nějaký obřad. Nedá se na to nahlížet i tak, že naše pohanství díky tomu může být i trochu svobodnější?

Pro mě určitě. Mě vždy více lákají slavnosti a rituály na rozpadlých hradištích, v lesích a horách. Pod otevřeným hvězdným nebem v záři ohňů. Neumím si představit, jak by

moje spiritualita fungovala bez svobod, které tu máme. Samozřejmě ale zase záleží na každém pohanovi a pohance. Někoho nemusí naplňovat hluboké lesy, ale třeba pláže a nekonečný oceán, někoho zase spiritualita ve velkém městě. A všechny jsou plně obhajitelné. Je proto k pochopení, že někoho z ostrovů může lákat naše svobodnější a divočejší pohanství v přírodě, stejně tak jako někoho od nás může přitahovat to množství kamenných kruhů a nekonečné luční pláně, které na ostrovech jsou. Já osobně jsem pro naše hluboké lesy a hory. (úsměv)

Chtěl bych se zeptat na zahraniční organizace, kterých jsi členem - OBOD a ADF, druidské nebo novodruidské organizace, které jsou populární po celém světě. Mohl bys říci, pro koho tyto organizace jsou a jaký je mezi nimi rozdíl?

Druidské organizace jako OBOD a ADF jsou určitě pro pohany, kteří cítí spojení s keltskou spiritualitou, jejími bohy a chtějí jít v tomto pohanství do větších hlubin zkušenosti, nebo se přímo stát druidy. Pro ty, kteří chtějí studovat, pracovat na sobě a rozvíjet se v nejen keltském pohanství.

OBOD založili pohané i nepohané, u ADF jen pohané, milující keltskou kulturu, co už v té době měli mnohaletou praxi, která je v současné době ještě o dalších 20 let dál. Jsou to většinou několikagenerační funkční organizace, které už si prošly mnohonásobnými zkušenostmi, jak sociálními, tak těmi magickými a vědomostními.

Jsou v nich spolupracující lidé, kteří jsou přímo archeologové, lingvisté, bojovníci, psychologové, věštci, bylinkáři, magici. Jsou tam pohané, kteří šli více do hloubky, dělali experimentální rituály, zkoumali, kam až může keltská spiritualita a druidství vést, jak hlubokou liturgii a filosofii můžeme mít. Tuto zkušenost, vědomosti, zdroje poté předávají dalším členům i v rámci výcviků.

Z mé zkušenosti si vzpomínám, že když jsem například sám začínal s poznáváním druidství, trvalo mi tři roky, než se mi nějak ucelily prožitky a já je dokázal nějak více definovat. A pak jsem našel knížku Živá tradice druidů od Emmy Restall Orr a zjistil jsem, že to všechno, co jsem napraktikoval a vyzoroval v zákonech lesa, tam už je popsáno. A stačilo si ji přečíst za jeden měsíc. Takže si myslím, že tyto veřejné organizace s výcvikem mají určitě svůj význam a mohou mnohonásobně urychlit a posílit nejen začátek pohanské praxe.

Takže to znamená, že bys nemusel znova objevovat kolo. Jak probíhá takový druidský výcvik?

OBOD je například ovlivněn středopohanským druidstvím a západním pojetím magie. Jeho rituály jsou tedy spojeny s magickým kruhem se čtyřmi živly. Stejně tak jeho zajímavý seberozvojový výcvik je propojen se živly, se kterými se student učí pracovat a tím i zároveň se svou vlastní psychikou.

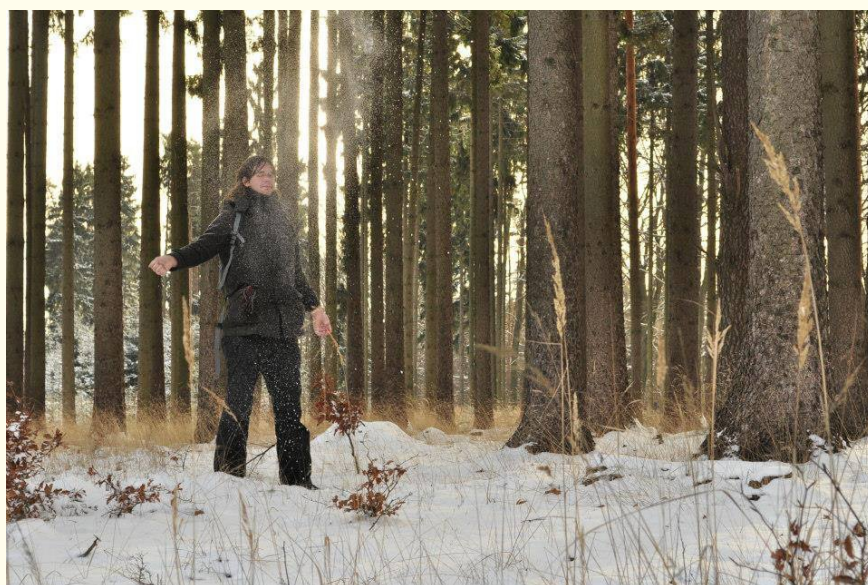
Co mají obě druidské organizace společné, je potřebná práce na sobě.

Druid musí mít velkou vnitřní sílu,

znalost a odhodlání, ze kterých může čerpat. Aby mohl rozmlouvat s bohy, předky, pracovat se silou krajiny, být nositelem tradice a zároveň oporou pro své okolí, musí nejdřív ucelit sám sebe, své vnitřní Já.

Musí se například naučit poznat i své vnitřní kořeny, hlubiny své psyché, aby uměl v potřebné situaci utišit své já, své ego a mohl naslouchat lépe krajině a spojencům, ale zároveň aby naopak uměl v jiné situaci své ego posílit, a dokázal tak dojít ke svému záměru nebo udělat potřebně silný rituál. Na to vše je důležitý psychický výcvik.

OBOD má tři stupně výcviku, každý je přibližně roční, většina lidí je ale zvládá za mnohonásobně delší dobu. Na každý týden dostává člověk nějaký úkol, který musí vykonat nejlépe třikrát týdně. To je hodně časově i psychicky namáhavé. Tento tlak současně rozvíjí psychiku, aby se student stal vytrvalejším na své cestě životem. Je to stejné, jako když člověk začne cvičit. Donutit se je to nejdůležitější. Když už se člověk donutí, posílí tak svoji psychiku, vytvoří si pravidelnost, poté už cestu zvládá jednoduše.

Ve výcviku OBODu se tedy člověk každý týden zaměří na nějaké téma, ať už meditačně, rituálně, workshopem, studijně nebo jinou praxí. Později se stává bardem, ovatem a druidem. Každý ten stupeň je zaměřený na specifická témata. Bardové se zaměřují na hudbu, práci s energií, úvodními rituály, ale hlavně na práci se svým vlastním já. Učí se posílit sama sebe, poznat sama sebe, aby byli schopni druhého stupně a zároveň věděli, co od života vlastně chtějí. Ovate se učí magii, rituály, práci s bylinami, víc se spojují s krajinou a magickou podstatou krajiny tak, jak ji vnímáme. A třetí, druidové, mají nadstavbu a to ještě nevím, protože tam ještě nejsem. (smích)

V čem se OBOD a ADF naopak liší? Co dělají ty dvě organizace jinak?

OBOD je organizace s velkou středopohanskou minulostí, je tedy ještě hodně ovlivněna magickou anglickou historií a druidskými řády 18.-19. století. OBOD díky tomuto vlivu bere druidství jako psychický, rituální a magický výcvik, ve kterém ale nezáleží na tom, v co člověk věří. Většina členů jsou tedy pohané, ale najdou se v něm i křesťané, buddhisté, unitáři a další.

ADF je namísto toho striktně náboženská organizace s jasnou vizí, že pokud chce být člověk druid, musí být nejdříve plně věřící a praktikující pohan. Úvodní výcvik je tedy rozložen tak, aby se i úplný nováček v pohanství stal plně aktivním pohanem s hodně vědomostmi i zkušenostmi. Jednou z podmínek je proto například, že začínající člen musí oslavit všech 8 svátků Kola roku, z toho aspoň čtyři v rituální struktuře ADF, a to nepřerušeně za sebou v rámci jednoho roku.

Probíhá tam také psychický výcvik, kde se člověk učí pravidelnosti, vytrvalosti a celistvosti sama sebe, a duchovní výcvik, kde člověk zlepšuje své spojení s bohy, přírodními duchy a předky. K tomu se váže i hledání vlastních božských patronů a matronek, které nad pohanem bdí a vedou ho životem a celkové poznání svého primárního panteonu. Důležité je studium doporučených knih o starém pohanství i tom novodobém, plus o primární cestě, kterou si člověk zvolí (Keltové, Ásatru, Slované...). Také je tu samozřejmě potřebná rituální praxe.

Moje oblíbená část je rozvíjení vztahu pohanů s okolní krajinou, ve které žijí. Jsou tam úkoly jako vylézt na nejvyšší kopec v krajině a pozdravit ji, dojít k pramenům všech řek, které v krajině tečou, a vzdát jim hold. Znalost geologického podloží, minimálně devíti stromů, rostlin, ptáků, savců... Celý tento výcvik je pak završen individuální rituální přísahou studenta bohům, předkům, přírodním duchům a cestě druidství. Často o samotě někde v hlubinách lesa či hor.

Podle toho, co říkáš, mi připadá, že ADF klade velký důraz na vědění obecného charakteru, které přináší sekundárně tu druidskou moudrost. Dá se to tak popsat?

Ano. Kdo jiný je druid, než plně praktikující pohan, který se rozhodl jít v pohanství do větší hloubky? Od čeho jiného by se měla odrazit druidská moudrost a hlubší praxe, než od obecných základních pohanských znalostí a aktivit?

Z druhého úhlu pohledu jsou to právě vědění a zkušenosti, díky kterým se jako lidé ucelujeme v tom, co vlastně chceme. Záměrem většiny úvodních pohanských výcviků je tedy předání uceleného obsahu základních znalostí o pohanské praxi, které si může adept nastudovat, ozkoušet a plně prožít. Když si někdo tyto pohanské zkušenosti plně neprožije, často může mít omezené povědomí o tom, jaké vlastně pohanství v základu je, jaké má hranice a jestli pohanství u druidů či vůbec pohanství je to, co opravdu v životě chce. Budou mu chybět části skládanky.

Proto je i individuální přísaha bohům až na konci celého výcviku. Aby si za dobu minimálně jednoho Kola roku mohl pohan uvědomit, jestli druidská cesta je opravdu to, co chce.

Jsme děti starého druidství

Obě tyto organizace jsou v historickém kontextu poměrně mladé. Určitě jsi také zaslechl kritiku, že tohle nemůžou být praví druidové, protože ti jsou takoví, jak je popsal třeba César. Jaký na to máš názor? Jste druidové, nebo nejste?

Myslím si, že určitě jsme. *(smích)* Není tady totiž žádná uznávaná organizace, která by určovala, kdo je a kdo není druid, a i kdyby byla, stejně by to nebylo stoprocentní. Což je dvousečná sekera, ale osobně jsem za tento stav velice rád. Druidství je totiž opravdu hodně rozmanitá cesta oborů a specializací se společnou hlubokou pohanskou zkušeností.

U některých je potřeba sociální uznání (kněží, diplomaté, soudci, sociální pomocníci komunitě...), u některých toto uznání potřeba není (věštcí, bylinkáři, stavitelé, archeologové, magici, odborníci na liturgii, pamětníci...).

Druidství je také hodně náboženská cesta s hlubokými rituálními prožitky, kdy se druid či drusada setkávají tváří v tvář zákonům přírody, lidského davu, bohům, duchům krajiny, předkům. Po takových silných zkušenostech je potom pro nemálo druidů tato otázka úplně bezpředmětná, protože náš záměr je často jinde.

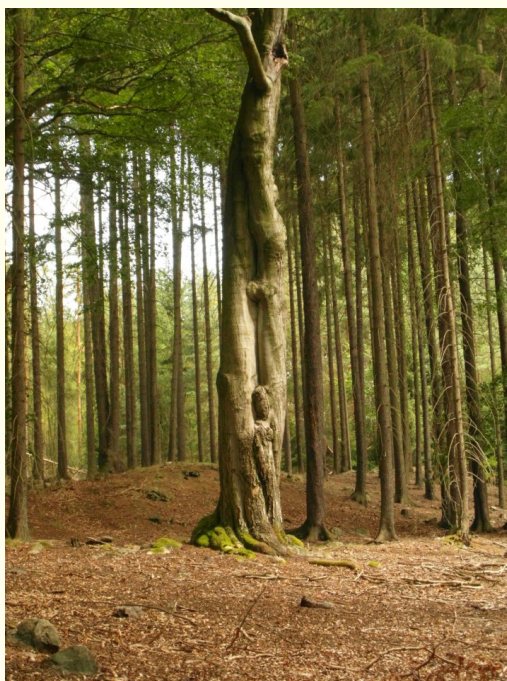
Probuzené pohanství jako takové je i hodně mladé, takže očekávat velké druidské organizace s mnohaletou tradicí a staré druidy sedící na kameni je také hodně zbytečné. Všichni jsme teprve na začátcích celé pohanské cesty, jsme první nové generace na naší cestě a někde se začít musí. Přitom ale ADF a OBOD jsou jedny z nejstarších druidských organizací dnešní doby. Mají svůj rámec zkušeností, který je ověřený a je v něm rozvíjená jak praxe, tak filosofie. Proto jsou často výborným urychlujícím pomocníkem při startu na cestě druidstvím.

Ale i kdybychom současné druidství považovali za nový mladý strom, což je velice vhodné přirovnání, tak já osobně bych mládí vůbec nepodceňoval. Myslím, že mládí je energické, silné a dokáže vyrůst mnohonásobně rychleji a prozkoumat mnohonásobně více, protože to je primární vlastnost mládí – poznávat, zkoušet.

Myslíš si tedy, že druidi před tisíci, dvěma tisíci lety, o kterých víme z nějakých zápisků, a současní druidi můžou být úplně něco jiného a je to tak v pořádku?

Pokud to vezmeme symbolicky, pak si myslím, že tradice, které chtějí být probuzeny, se probudí. Pohanství chtělo být probuzeno a dostalo k tomu v naší kultuře konečně svobodu. Díky tomu se všude po Evropě, USA, Rusku plně nezávisle na sobě začaly objevovat pohané a následně první pohané skupiny, a to i když byl svět rozdělen velkou zdí studené války a lidé spolu nemohli komunikovat, přesto slovanské, keltské, skandinávské, baltské, helénské a jiné pohanství povstalo a ani zeď je nezastavila. Někdo může i říci, že v tom byl zájem krajiny, Země, bohů, přírodních duchů, předků i snů a potřeb samotných lidí, kteří chtěli vrátit do svých srdcí staré tradice. A když už se takto pohanství probouzí, tak je jasné, že se časem museli objevit první noví druidové, volchové, strigy či kněží Ódina.

Co je opět důležité zmínit,

pohanství není otrokem jedné knihy či archeologických nálezů. Pohaná praxe se neustále se rozvíjí, ať už v historii, nebo nyní. Druidové měli primární tradici slovního předávání vědomostí, ale to neznamenovalo, že si moudrost předávali dokonale doslovně jako Korán, Tóru či Bibli. Rituály, vědomosti, zkušenost se neustále vyvíjely a tradice se měnila podle reakcí na vlivy v okolí. Mýty, rituály a moudrosti byly vyjadřované jinak za dob okupace, než za dob svobody. V Irsku je možné nalézt mnoho verzí jednoho mýtu podle lokálního zabarvení.

Potřeba nepřerušené kontinuity druidství a druidských rituálů nebo potřeba přesné kopie druidství před 2000 lety svědčí o špatném pochopení základu druidských cest a jejich filosofie. V pohanství je mnohem více života. Naše tradice se nezaměřuje na to, aby byla věrnou kopií minulosti, ale aby byla inspirována a poučena minulostí, plně funkční v přítomnosti v rámci dnešního světa a s vizí do budoucnosti. Druidství je spojené s přírodou, stejně jako ona se neustále vyvíjí a učí. Žádný strom či živočich se neřídí podle počasí, jaké bylo před 2000 lety, ale podle toho, jaké je teď. Dnes máme mnohonásobně větší vědomosti, zkušenosti, poučení, máme jiné sociální zázemí. Bylo by hloupé je nevyužít.

Samozřejmě že současné druidství je jiné, jsou tady některé odlišné otázky světa i psychické a magické výcviky jsou také úplně odlišné, ale nebál bych se toho, že tradice, která se takhle probudila, nemá hodnotu. Jsme děti starého druidství a děti se mohou lišit od svých rodičů.

Aby nás pohanství dělalo silnějšími a ctnostnějšími

Přesuňme se nyní k českému pohanství a organizacím. Ty jsi prošel českou pobočkou PFI a jsi zakládajícím členem ČPS. Proč jsi z PFI odešel a zůstal pouze členem ČPS? Něco ti tam nevyhovovalo?

Když končila naše generace v PFIcz, když končilo naše období, vzniklo nemálo sociálních tlaků. Objevily se neshody v rámci reorganizace, začala být zatěžující organizační struktura, která nešla změnit. Nemálo z nás trpělo nemalým vyhořením, protože jsme byli na vše sami v malém počtu, pořád se něco organizovalo a vymýšlelo a my jsme ještě neměli zkušenost, jak tyto věci podchytit a jak z tohoto kritického víru ven. Přidaly se k tomu i interní problémy lidí, kteří se znali mnoho let, což bylo také hodně zbytečné. A celý tento kumul, moloch musel nějak vykvasit a nějak bouchnout. A najednou se z toho prázdna, smrti a rozpadu jakoby zrodil nový cyklus. Nikdo nechtěl, abychom se jako přátelé rozešli a už se neviděli – což by se stalo, protože každá naše pohanská skupina měla svůj program, a tak bychom si na sebe nenašli tolik času. No a z toho procesu přeměn se zrodila s novým nádechem, silou, mládím, jinou strukturou a jiným záměrem Č.P.S.. Také díky tomu z PFIcz spadla velká zátěž, odpadly staré větve a zrodily se nové. Přišli do ní noví, mladí a nápadití pohané, kteří chtěli pomoci v časech nouze, za což si jich velice vážím. Pročistil se prostě vzduch.

Dodnes beru PFIcz stále jako jednoho nejbližších přátel, partnerů a spojenců na naší

společné cestě pohanstvím. Jsem moc rád za vzájemná přátelství mezi organizátory, za všechny ty společné pohanské zážitky, rituály a posezení u ohně s dobrým vínem v ruce.

Jaký je cíl ČPS, jaký je smysl jejího fungování?

Myslím si, že, jak už to u komunit bývá, každý organizátor i člen má jiný cíl a vlastní důvod, proč je členem Č.P.S., což je skvělé. Č.P.S. je díky tomu jako strom - každá větev vede jiným směrem, aby pomohla společnému kmeni. Zároveň díky tomu je tento strom více přizpůsobivý bouřím života.

Můj záměr například je, aby pohané měli určité zázemí, kam mohou přijít, když se budou cítit sami nebo dokonce ohroženi. Kde budou mezi svými. Já jsem 4 roky praktikoval sám uprostřed lesů, a proto vím, jaké to je. Proto bych byl rád, aby existovala nějaká organizace, podporovaná více skupinami, kam osamocený pohan může přijít, pokecat s ostatními, zaradovat se a zároveň získat možnosti vyrazit na rituál některé ze skupin, jak zrovna bude potřebovat. Mým primárním cílem

je tedy podpořit společný prostor pro ty, kteří chtějí jít cestou pohanstvím stejně jako já a udržet rozšířenou nabídku možných pohanských akcí. Pamatuji si totiž doby, kdy byly v ČR tři akce ročně.

Znamená to tedy, že ČPS jako taková žádnou vizi a cíle nemá, mají ji jen jednotlivé skupiny a projekty? Nebo přece jen nad tím vším existuje nějaký dlouhodobý, obecnější cíl?

Ano, ČPS má minimálně jeden velký společný cíl – podpořit pohany, aby se necítili, že jsou sami, abychom tu pro ně byli, když nevědí kam. To je velký cíl, který chceme udržet. Spoustu pohanských skupin se rozpadlo po roce, dvou, pěti, my se zatím držíme a dokážeme si udržet určitý standard.

V tom nám pomáhá 6 vizí, které jsme si určili a které si můžete přečíst na našem webu.

Zároveň chceme, abychom byli stále symbolem a zárukou bezpečí. Do pohanství se občas vloudí různé existence, které si chtějí vytvořit například svůj kult osobnosti nebo kult esoterického obchodu se zasvěceními a v pohanství hledají určité styčné body. My bychom byli rádi stále pojistkou, že na námi podporovaných a propagovaných akcích se nic takového neděje, a pokud nějakou akci nepropagujeme, má to svůj důvod.

Předpokládám, že jste apolitická organizace, nepřikláníte se tedy k žádnému politickému směru?

Naše priorita je podporovat pohanství a pohany a to, jaký mají politický názor, je na jejich svědomí a jejich životních zkušenostech.

Pokud někdo u nás hledá pohanství prioritně kvůli politickým tématům, nikoliv kvůli rozvoji pohanské praxe, tak většinou se poté vydá k jiným, často politickým skupinám, kde se může více seberealizovat.

Některé pohanské organizace mají blízko k určitým extrémním politickým směrům, ať už je to ultrapravice nebo ultralevice, které jsou často vyhodnocovány jako společensky nebezpečné.

Když by někdo takový na vaši akci přišel, řešili byste to nějak, nebo byste brali, že je to jeho věc? Jaký na to máte v ČPS názor?

Většina lidí k nám chodí spíš proto, aby poznávala a rozvíjela své pohanství, ne proto, aby se nějak politicky angažovala či měla touhu do ostatních tlačit svůj politický názor. Pokud se někdo takový objeví, většinou zjistí, že nejsme skupina lidí, kde se tato témata moc uchyť. Můžeme se o tom chvíli bavit, ale hlavními tématy jsou rozvoj pohanské praxe, pohanská zkušenost, zážitky s bohy a předky, zážitky z pohanských akcí, blížící se akce, pohanská rána, nikoliv situační politické názory, které stejně máme každý úplně jiný. Samozřejmě pokud by někdo na pohanské akci začal hajlovat Hitlera, tak s ním vyrazím dveře. Nikdy ale tento problém nenastal. Jsem zastávce toho, že pohanské akce by měly mít jako primární záměr rozvoj vnitřního pohanství, vzájemné spřátelení se mezi pohany. Měly by být časem a místem, kde vládne pohanský duch a kde se pohané cítí mezi svými, ne obecným všedním dnem plným politiky a tragických „šokujících“ článků v Blesku.

Pohanské akce by měly být primárně pro pohany, přesto v ČPS děláte spoustu veřejných akcí, na které může přijít kdokoliv.

Stává se, že tam občas chodí lidé spíš jenom kvůli společnosti, než kvůli tomu, že by byli přímo pohané. I jiná náboženství mají takové akce, kde je v podstatě jedno, jestli účastníci jsou věřící nebo nejsou. Jak na to nahlížíš? Je to dobře, špatně?

Naše akce jsou plně otevřené, aby na ně mohli i pohané, kteří nejsou členy ČPS, začínající pohané či lidé, kteří ještě nevědí, jestli jsou, či nejsou pohané a nejdříve si chtějí zjistit, co jsme za komunitu a jaké máme názory. To je plně k pochopení, protože realitu o dané náboženské cestě člověk pozná, až když pozná její členy, ne podle propagace na internetu či v knize. Ti, co se poznávají a nevědí, jestli je pohanství jejich cestou, jsou tedy určitě stejně vítáni jako začínající nebo ostřílení pohané.

Samozřejmě to může být dvousečná sekera, občas k nám dorazí lidé, kteří potřebují hlásat svou pravdu, potřebují předávat svůj politický názor, cítí se osamoceni a hledají spíše partnera či partnerku, než že by je zajímalo vlastní pohanství, ale takoví lidé často u nás nevydrží dlouho a objeví se jen na pár akcích. Lidé, které nezajímá primárně pohanství, často dlouho nevydrží naše rituály, přípitky na bohy, vzdávání úcty předkům a debaty o pohanských zážitcích na naší cestě životem. Pokud člověk hledá nějaké sociální zázemí a není pohan, myslím si, že má na výběr spoustu jiných aktivit ze spektra lidských seberealizací.

Na závěr jednu zásadní otázku, když už se tu celou dobu bavíme o pohanství. Co je to pohanství?

Podle mě pohanství je duchovní, náboženský směr, pod který se hlásí lidé, které zajímá hodně krajina, historie, kteří mají duoteistický nebo polyteistický úhel pohledu na svět a kteří se teď většinou definují pod indoevropskou kulturu, ač samozřejmě jsou tam i jiná blížká náboženství jako šamanismus, šintoismus a jiné duchovní cesty s podobnými styčnými body.

Pohanství je podle mě společný souhrn, pojmenování, taková vizitka, kterou jsme si vytvořili, protože máme mnoho společného a chceme si vzájemně na naší cestě pomáhat.

Článků o pohanství je strašně moc a mají různou kvalitu. Jak má takový začátečník poznat ten správný? Doporučil bys nějaké zdroje, které by si měl člověk ze začátku přečíst, aby si udělal trochu pořádek v hlavě?

Osobně si myslím, že jako první by si měl člověk přečíst hodně článků o sebekritičnosti, sebereflexi a zpracování informací na internetu. *(smích)*

Informací na internetu je opravdu hodně a metodika zpracovávání informací a jejich filtrování přes vlastní srdce, rozum, soudnost a kritiku ještě není takovým standardem. O pohanství je na internetu hodně bludů nebo hodně starých bludů, které byly už dávno vyvráceny.

Co určitě doporučuji, je přečtení si doporučené literatury, kterou jsme s ostatními pohany z jiných cest dávali dohromady a zveřejnili v našem magazínu Kolovrat. Pro ty, co se více pohybují na internetu, také určitě doporučuji články na ověřených pohanských stránkách, např. PFI a její Věstník, ČPS a její Kolovrat, stránkách Rodné víry a dalších. Youtuberka Coreyemmah je také moc prima.

Tak jako tak, internetové surfování po sociálních sítích a pohanských webech nikdy nemůže nahradit živou praxi uprostřed přírody a slavnosti s ostatními pohany pod dohledem bohů, duchů krajiny a předků. Pokud člověk chce opravdu více poznat pohanství, dozvědět se informace a zkušenosti z první ruky, určitě doporučuji oprostít se od internetu a vyrazit do krajiny za ostatními.

Znáš české pohanství už několik let. Co bys mu popřál?

Přál bych mu, aby se všichni pohané a pohanky cítili šťastní ze své víry, radovali se o slavnostech Kola roku a aby je pohanství dělalo silnějšími a ctnostnějšími při rozhodování v životních situacích.

To, kolik nás bude, jak velké budeme mít organizace, kolik bude skupin, na tom už tolik nezáleží. Takové věci totiž závisí na našich vlastních silách, čeho budeme chtít sami dosáhnout a jak spolu dokážeme spolupracovat.

